

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ · ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 24^{ον} | ΑΘΗΝΑΙ | ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1910 | ΑΡΙΘΜΟΣ 992

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΡΡΩΣΤΗ

Ποιά άλλη ήμπορεί νά λέγεται μεγάλη από τήν Ἑλλάδα; Καί ποιά άλλη από ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου τόσον ἀρρωστη ὅσον αὐτή; Πάσχει ἀπό κληρονομικῆς ἁμαρτίας ἀναριθμητῶν γενεῶν, ποῦ ἐκουράσθησαν καί ἐξηντλήθησαν καί ἐξεφυλίσθησαν. Πάσχει ἀπό πρόωρον ἀνάπτυξιν. Πάσχει ἀπό κακὴν καί παρημελημένην ἀνατροφὴν. Πάσχει ἀπό προγονικὴν μεγαλομανίαν. Πάσχει ἀπό ματαιότητα, ἐπιπολαιότητα, ἔλλειψιν χαρακτήρος σοβαροῦ, αὐτοπεποιθήσεως. Καί δι' ὅλα αὐτὰ καί ἕνεκα ὅλων αὐτῶν κατήντησέ πτωχὴ τόσον, ποῦ κινδυνεύει νά πάθῃ καί ἀπὸ πείναν.

Ποιὸς πταίει; Αὐτὸ τὸ ἠρώτησαν ἕως τώρα οἱ μεγαλείτεροί της ἄνδρες, πρόθυμοι νά ρίψῃ ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον τὴν εὐθύνην τοῦ κακοῦ. Καί γύρω εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὴν τοῦ **ποιὸς** πταίει, καί μέσα εἰς τὸ αἰώνιον καί ἀτελείωτον αὐτὸ κατηγορητήριον τῶν ἀντιμαχομένων πολιτικῶν της ἀνδρῶν, καί ἐπάνω εἰς τὰς χωρὶς τέλος συζητήσεις περὶ τῶν μεθόδων καί τῶν φαρμάκων τῆς θεραπείας της, ἐπέρασεν ἕνας αἰὼν σχεδόν, χωρὶς νά γείνῃ τίποτε, χωρὶς καμμιά ριζικὴ θεραπεία νά ἐπαναφέρῃ τὴν μεγάλην ἀσθενὴ εἰς τὴν υγείαν της.

Πρέπει ὅμως νά ὁμολογήσωμεν, ὅτι καί ἡ θεραπεία τόσον κακῶν ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν καί ἠνδρώθησαν μέσα εἰς

τὴν ἀρρωστημένην ἀγκάλην της, δὲν ἦτο τόσον εὐκόλη, ἴσως δὲν ἦτο καὶ δυνατὴ. Πρῶτον, διότι ἐκεῖνοι, ποῦ παρεστάθησαν εἰς τὴν γέννησίν της, τὴν περιορίσαν εἰς τρομερὰ κλειστὸν καί ἀσφυκτικὸν ὄριζοντα. Τῆς ἐμέτρησαν μὲ μέτρον Ἑβραίου τὸ ψωμὶ ποῦ θὰ ἔτρωγε, τὸν ἀέρα ποῦ θὰ ἀνέπνεε, τὸ ἔδαφος ποῦ θὰ ἐδοκίμαζε νά κινηθῇ καί νά κυκλοφορήσῃ. Ἐπειτα τῆς ἔκοψαν ἕνα φόρεμα ἰδικῆς τῶν ἐπινοήσεως, τὴν ἐτύλιξαν μέσα εἰς αὐτό, τὸ ἡῦραν νά τῆς πηγαίῃ, γιατί ἔμοιαζε μὲ τὰ ἰδικὰ τῶν, καί τὴν ἀφήκαν νά παλαίῃ καί νά βασανίζεται μέσα εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἀκατάλληλα καί ἀνάμοστα διὰ τὴν υγείαν καί τὴν ἀνάπτυξίν της.

Τὰ παιδιὰ της, γενεαὶ γενεῶν, ἐμεγάλωσαν μέσα εἰς τὴν πάλιν αὐτήν. Καί ἦσαν ἀνίκανα νά τὴν κάμουν καλά, διότι τοὺς εἶχε μεταδώσει τὰ νεῦρά της τὰ ἀδύνατα, τὸ αἷμά της τὸ πτωχό, τὴν ψυχὴν της τὴν ἀρρωστη, τὴν ἀδύνατη, τὴν ζουρασμένην.

Καί ἡ μεγάλη ἀρρωστη ἐκινδύνευε ν' ἀποθάνῃ. Γύρω της οἱ ἐχθροὶ ἐδυναμώναν καί τῆς ἔδειχναν δόντια λύκων, ἔτοιμοι νά τὴν κατασπαράξουν. Τὰ παιδιὰ της τὰ ὀπλοφορεμένα, ποῦ ἐτάχθησαν γιὰ νά τὴν φυλάττουν καί νά τὴν ὑπερασπίζουν, εἶχαν ξεπέσει καί αὐτὰ.

Φορτωμένοι μὲ χρυσὰ σειρήνια καί πολύχρωμα πτερά, εἰς μίαν συνάντησίν των μὲ τὸν ἐχθρὸν τὴν ἀφήκαν καί ἔφυγαν, γιατί δὲν ἤξευραν πῶς νά τὴν ὑπερασπισθοῦν. Καί δὲν

ήξευραν, γιατί δεν είχαν μάθει. Και δεν είχαν μάθει, γιατί δεν υπήρχεν εκείνος, που έπρεπε να τους διδάξη. Και δεν υπήρχεν εκείνος, γιατί από την αδυναμίαν δεν γεννώνται ποτέ δυνατοί.

Την τελευταίαν στιγμήν, όπως συμβαίνει δι' όλους τους άρρώστους, τὰ παιδιά της έσκέφθησαν να αλλάξουν μέθοδον θεραπείας, να ζητήσουν άλλον Ιατρόν, να τον φέρουν από μακριά, από τόπον δοκιμασμένον για την δύναμιν και την υγείαν και την εύρωστίαν του. "Όχι ξένον, όχι άλλης φυλής, όχι άλλης καταγωγής. Από την ιδίαν οικογένειαν, από την ιδίαν παλαιάν καταγωγήν, από την ιδίαν μεγάλην φυλήν του παρελθόντος." Ίσως πειδ γνησίαν, πειδ άμιγγή, πειδ άκρατον.

Από την φυλήν που έχορειάσθηκε πάντοτε να δανείζεται ή Ελλάς τὸ φίλτρον τῆς δυνάμεως, τῆς άκμῆς, τῆς άντοχῆς. Καί τὸ πάντοτε αὐτὸ άρχίζει από τὸν πατέρα τῶν θεῶν τῆς Ελλάδος, που ἐθήλασεν εἰς τὰ Λευκά ὄρη τὸ γάλα τῆς Ἀμαλθείας, καί ἐκεῖ ἐδυνάμωσε, ἐκεῖ ἀνδρώθηκε καί ἀπὸ κεῖ ἦλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθεν ἔπειτα καί ὁ Ἐπιμενίδης διὰ τὴν καθάρισιν τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὸ ἄγος τοῦ Κύλωνος.

Ἄλλ' ὁ νεόκλητος δὲν εἶνε οὔτε θεός, ὅπως ὁ Ζεὺς, οὔτε μάντις καί νύμφης παιδί, ὡς ὁ Ἐπιμενίδης. Οἱ καιροὶ τῶν θεῶν καί τῶν μάντεων ἐπέρασαν. Ὁ μέγας ἀνακαινιστῆς καί κοινωνιολόγος τοῦ κόσμου ἐκρήμισε τοὺς στυλοβάτας τῶν θεῶν καί ἐκοιμήσθη τὰ ῥαβδιά τῶν μάντεων. Εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν καί ἐκείνων ὑψώσεν ἕνα ξύλινον σταυρόν, ὁ ὁποῖος συμβολίζει μὲν πολλὰ καί ὠραία πράγματα, ἀσύμφωνα ὅμως πρὸς τὴν πολιτικὴν τῶν σημερινῶν λαῶν τοῦ κόσμου.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, που ἐκλήθη νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἄρρωστην Ἑλλάδα, δὲν ἔχει νὰ ἐλπίζῃ εἰς τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον εἰς τὴν ἰδικήν του δύναμιν. Καί πρέπει νὰ εἶνε ἀπὸ σίδηρο, ἀπὸ ἀτσάλι ἢ δύναμις αὐτή. Καί πρέπει νὰ συγκεντρώνῃ ὅλην τὴν ζωτικότητα τῆς φυλῆς τῶν Λευκῶν ὄρεων γιὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἀποκόψῃ ὅλα τὰ κεφάλια τῆς σημερινῆς Λεωνείας Ὑδρος, που ρουφᾷ τὸ αἷμα τῆς Ἑλλάδος, καί νὰ καθάρισιν τοὺς βρωμεροὺς σταύλους, που δηλητηριάζουν τὸν ἀέρα που ἀναπνέει.

Ἔως τώρα εἰς τὴν παλαιάν μας ἱστορίαν μόνος ἕνας Ἡρακλῆς, τὸ σύμβολον αὐτὸ τῆς δυνάμεως τῆς φυλῆς, ἀνέλαβε τὸ μεγάλο αὐτὸ κατόρθωμα. Μὲ τὸ ραβδί εἰς τὸ χεῖρ καί μετὴν προβιάν τοῦ πρώτου λεονταριοῦ, που ἐσκότωσεν, εἰς τὸν ὄμιον ἐκαθάρισε τὴν χώραν ἀπὸ ὅλα τὰ φοβερά κακὰ που τὴν ἐμάστιζαν.

Ἐκεῖνον τὸν ἔχε καλέσει εἰς τὸ δύσκολον ἔργον ἕνας θεὸς φθονερός, που ἤθελε τὴν καταστροφὴν του. Ποιὸς ξέρει τί νὰ κρύβῃ ὁ μῦθος αὐτὸς μέσα εἰς τοὺς παληοὺς καί σκοτεινοὺς αἰῶνας τῆς φυλῆς μας; Ὑποπτεύομαι ὅτι ὁ τότε θεὸς ἦτο καί πάλιν ἡ ἄρρωστη πατρίδα, που δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἀναλάβῃ χωρὶς τὴν σιδερένιαν βοήθειαν τοῦ ἀνεψιοῦ. Καί ἐν ᾧ τὸν ἐζητοῦσε νὰ τὴν σώσῃ, ἐφοβεῖτο συγχρόνως τὴν δύναμιν του καί ἐφαντάζετο τὴν καταστροφὴν του.

Ἄρα γε σήμερον δὲν ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἴδιος μῦθος καί δὲν ἀντιγράφει τὸ παρὸν τὸ πολὺ μακρυνὸν παρελθόν μας; Ἡ μήπως ἠμποροῦμεν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὁ μετακληθεὶς ἀπὸ τὴν Κρήτην πολιτευτῆς εὐρίσκειται σήμερον μετὰ τὴν εἰλικρινῶν ἀδελφῶν καί φίλων, παιδιῶν ὅλων μίᾳ κοινῆς μητέρας, που πρέπει, που εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ σωθῇ;

ΚΑΛΙΡΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Ἔως τώρα παγκόσμιοι σύνδεσμοι ἦσαν μόνον τῶν ἐλευθέρων Τεκτόνων. Ἀδιακρίτως πατρίδος ἢ φυλῆς ἢ ἐθνικότητος ἢ καταγωγῆς ἢ μέσων οἱ ἐλεύθεροι Τέκτονες ἀπετέλουν διεθνεῖς ἢ ἐθνικὰς ομάδας, αἱ ὁποῖαι ἀξιοῦσαν ὅτι ἀντεπροσώπευαν τὴν ἀλληλεγγύην καί ἀδελφοποίησιν τῶν λαῶν.

Ἄλλὰ οἱ λαοὶ καί δι' αὐτοὺς ἀπετελοῦντο ἀπὸ ἄνδρας μόνον, ὅπως ἀποτελοῦνται καί ἀπὸ τὴν μεγάλην πολιτικὴν καί νομοθετικὴν πλειονότητα τοῦ καθεστώτος. Σπανιώτατα, εἰς μίαν ἢ δύο μόνον στοὰς εἰσῆχθησαν ἕως τώρα γυναῖκες, τῶν ὁποῖων ἡ δράσις οὐδὲν ἔφευρεν ὑπὲρ τῆς τύχης τῆς γυναικὸς ἀποτελέσμα.

Τὸ μυστήριον ἄλλως μετὸ ὁποῖον περιβάλλεται τὸ ἔργον τῶν ἐν λόγῳ στοῶν δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐξέτασιν τῆς εἰδικῆς ἢ γενικῆς δράσεώς των. Παρ' αὐτὰς ὅμως εἰς ὅλα περίπου τὰ ἔθνη ἰδρύθησαν πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν γυναικεῖοι σύνδεσμοι μετὰ προγράμματα, τὰ ὁποῖα δὲν περιβάλλει κανὲν μυστήριον, μετὰ δρᾶσιν καί ἐργασίαν, σκοποῦσαν γενικῶς μετὰ τὴν καλλιτέρευσιν τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος, εἰδικώτερον δὲ τῆς γυναικείας. Ὑπὸ τὸν τίτλον **Ἐθνικοὶ Σύνδεσμοι** περιλαμβάνουν κάθε γυναικεῖον σωματεῖον, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ ἕνα

εὐγενὲς ἰδανικόν, κάθε ομάδα ἐργαζομένην διὰ τὸ καλὸν καί διὰ τὴν πρόοδον.

Τὸ πρόγραμμα εἶναι κοινὸν δι' ὅλους τοὺς εἰς τὸν κόσμον ἐθνικοὺς συνδέσμους, ἕκαστος τῶν ὁποῖων εἶναι ἐλεύθερος εἰς τοιαύτην ἢ μὴ ἐφαρμογὴν τοῦ συνόλου ἢ μέρους μόνον ἀπὸ αὐτοῦ. Ὅλοι ὅμως συνδέονται μετὰ τῶν, ὅλοι ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸ Διεθνὲς τοῦ Συμβουλίου, τὸ ὁποῖον συνέρχεται ἄλλοτε εἰς μίαν Εὐρωπαϊκὴν καί ἄλλοτε εἰς μίαν Ἀμερικανικὴν μεγαλοῦπολιν, δίδει λόγον τῶν πράξεων καί ἐνεργειῶν του, ἐκδίδει εἰς βιβλίον τὸ σύνολον τούτων καί ἑνθυμίζει τὴν εἰς τὸ μέλλον πορείαν των.

Τὰ γυναικεῖα σωματεῖα τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἐνωσιν τῶν Ἑλληνίδων πρωτοστατοῦσαν ἴδρυσαν τὸν Ἐθνικὸν τῶν Σύνδεσμον πρὸ δύο ἐτῶν. Τὰ τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν καί τὰ τῆς Τουρκίας ἀπὸ πέρυσι.

Εἰς τὸ τελευταῖον δὲ Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον συνεκλήθη εἰς Τορόντο τοῦ Καναδά κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἂν καί δὲν ἀντεπροσωπεύθη ἡ Ἑλλὰς δι' εἰδικῆς ἀπεσταλμένης, ὅμως ὁ ἐδῶ Ἐθνικὸς Σύνδεσμος ἀπέστειλεν ἐκθεσιν τῆς δράσεως τῶν Ἑλληνικῶν γυναικεῖων σωματείων, ἡ ὁποία ἠκούσθη μετὰ πολὺ ἐνδιαφέρον καί εἴκνυσε τὴν συμπάθειαν καί τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐπιφανῶν γυναικῶν τοῦ ἐν λόγῳ Συμβουλίου.

Αἱ σύνοδοι αὐταὶ αἱ τελούμεναι κατὰ πενταετίαν εἶναι περίπου διὰ τὰς γυναῖκας, καί δι' ὅλα τὰ ζητήματα τὰ σχετιζόμενα μετὰ αὐτὰς, ὅτι ἦσαν ἄλλοτε αἱ οἰκονομικαὶ Σύνοδοι τῶν κληρικῶν πρὸς τελείαν συνεννόησιν ἐπὶ τῶν βάσεων καί τοῦ ὀριστικοῦ κανονισμοῦ τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων. Σήμερον καί ὁ φεμινισμὸς εἶναι δόγμα, τὸ ὁποῖον ἔχει παντοῦ φανατικοὺς ἀποστόλους καί ἀντιπροσώπους, γυναῖκας καί ἄνδρας ἀδιακρίτως. Ὁ φεμινισμὸς εἶναι δόγμα, τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ ὄχι μόνον μίαν οἰκογενειακὴν καί κοινωνικὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ ζητεῖ νὰ συμπληρώσῃ τὰ διάφορα κενά, τὰ ὁποῖα ἀφήκεν ἡ ἀνεφάρμοστος διδασκαλία ἐκείνου, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν υπήρχεν ἄρρεν ἢ θῆλυ, πλούσιος ἢ πτωχός, ἀλλ' ὅλοι ἴσοι καί ἀδελφοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Φεμινισμὸς δὲν θὰ εἰπῇ, ὡς νομίζουν οἱ πολλοὶ, ἄγῶν διὰ τὸ πολιτικὰ δικαιώματα τῆς γυναικός. Ἀνάγεται βεβαίως καί τὸ ζήτημα αὐτὸ διὰ τοὺς προηγμένους λαοὺς εἰς τὸν φεμινισμὸν, ἀλλὰ δὲν εἶνε οὔτε τὸ πρῶτον, οὔτε τὸ σπουδαιότερον. Φεμινισμὸς θὰ εἰπῇ κυρίως ἢ διὰ τῆς σοβαρᾶς μορφώσεως τῆς γυναικὸς μεταρρυθμισεῖ ἐπὶ τὸ καλλίτερον ὅλων τῶν

ΑΜΑΖΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ
(Ἱστορία Καλῶν Τεχνῶν Κ. Ζησίου)

ἀτελειῶν εἴτε τῆς οἰκογενειακῆς εἴτε τῆς κοινωνικῆς καί ἐθνικῆς ζωῆς. Φεμινισμὸς θὰ εἰπῇ ἀκόμη ἢ διὰ τῆς συνεργασίας τῆς γυναικὸς εἰς τὴν βιοπάλην συμμετοχὴ καί αὐτῆς ὡς κοινωνικοῦ καί ἐθνικοῦ παράγοντος εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν λαῶν. Φεμινισμὸς ἐν τέλει ὑπὸ τὴν γενικωτέραν καί πλέον ἰδανικὴν ἐξέτασιν τῆς λέξεως θὰ εἰπῇ ἀλτροῦισμός.

Ὁ Διεθνὲς Σύνδεσμος τῶν γυναικῶν ἀποδεικνύει τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὀρισμοῦ αὐτοῦ καί μετὰ τὸ γνωστὸν ἀνάτον κόσμον ὅλον κυκλοφοροῦσαν πρόγραμμά του καί μετὰ τὰς δημοσιεύσεις τῶν ἀνά πάσαν γενικὴν συνέλευσιν ἐκδιδόμενων εἰς ὀγκώδη βιβλία ἐργασιῶν τῶν διαφόρων τμημάτων του καί τῆς δράσεως τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν Ἐθνικῶν Σύνδεσμων.

Τὸ βιβλίον τῆς τελευταίας πενταετίας, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰς ἐκθέσεις καί τὰς ἐργασίας τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου τοῦ συνέλθόντος εἰς τὸ Τορόντο τοῦ Καναδά τὸν Ἰούνιον τοῦ 1909 ἐξεδόθη ὀγκωδέστατον καί πυ-

κνοτυπωμένον εἰς σελ. 466, παρὰ τῆς προέδρου τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου λαίδης Aberdeen.

Διὰ τὰ νὰ ἐννοηθῆ καλλίτερον τὸ συνώνυμον τοῦ ἀλτρούισμοῦ μὲ τὸν φεμινισμόν παραθέτομεν ἐδῶ τοὺς τίτλους μερικῶν τμημάτων τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου γενικοῦ ἐντελῶς καὶ ἐξανθρωπιστικοῦ ἐνδιαφέροντος. Τὸ τμήμα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνὰ τὸν κόσμον ὅλον. Τὸ τμήμα τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς. Τὸ τμήμα τῶν μεταναστεύσεων καὶ ἀποικισμῶν. Τὸ τμήμα πρὸς προστασίαν τῶν νεανίδων καὶ καταπολέμησιν τῆς σωματεμπορίας. Τὸ τμήμα τῆς εἰρήνης καὶ Διεθνoῦς Διαιτησίας. Μέλος τοῦ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως καὶ ἐπιζωότησεως τῶν φιλειργητικῶν ἰδεῶν ἴδρυσε σχολεῖον πρὸς μελέτην ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν σχετιζομένων πρὸς ἐπιζωότησιν τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν σχολεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐξησφαλίσθη παρὰ γενναίον δωρητοῦ ἐτήσιον εἰσόδημα πενήντα χιλιάδων δολαρίων. Τὸ νομοθετικὸν τμήμα, σπουδαιότητος μεγίστης, ὅχι διότι κανονίζει τὸν ἀγῶνα τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τῆς ἀποκτήσεως πολιτικῶν δικαιωμάτων, ἀλλὰ διότι μελετᾷ τὴν σχετικὴν νομοθεσίαν ὅλων τῶν λαῶν καὶ ἐπιζητεῖ τὰ μέσα τῆς νομοθετικῆς μεταρρυθμίσεως πρὸς προστασίαν τῆς γυναικὸς, τῶν παιδιῶν καὶ ἐν γένει τῶν δυστυχῶν καὶ ἀπροσταυμένων.

Ὁ Ἐθνικὸς Σύνδεσμος τῶν Ἑλληνίδων ἔχει ἰδρύσει πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους τὰ ἑξῆς τμήματα: Ἐκπαιδευτικόν, Νομοθετικόν, Φιλανθρωπικόν, Τμήμα πρὸς προστασίαν τῶν κοριτσιῶν καὶ καταπολέμησιν τῆς σωματεμπορίας, Τμήμα δημοσίας Ὑγιεινῆς καὶ Τμήμα δημοσιογραφικόν, τὸ ὁποῖον ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου πρὸς διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου τῶν Γυναικῶν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἐνεργητικῆς δράσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλληνίδων.

Εἰς σειράν μελετῶν ἐπὶ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ θὰ καταδείξωμεν τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐπιτελεσθείσης ἐργασίας παρὰ τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου, διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας δὲ νὰ μελετήσουν αὐτό, σημειοῦμεν ὅτι πωλεῖται εἰς τὸ Λονδῖνον ὑπὸ τὸν τίτλον «International Council of Women».

Report of Transactions of the Fourth Quinquennial.

Meeting, held at Toronto, Canada, June 1909. Edited by the Countess of Aberdeen. London, Constable et Co. L.F.D.

CLARA SCHUMANN

B'.

Η ΖΩΗ λοιπὸν τοῦ Schumann καὶ τῆς Κλάρας ἦταν ὡμορφη καὶ ἁρμονικιά. Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι, ἀφοῦ ὄνειρό τους ἦταν νὰ εἶναι εὐτυχισμένοι μὲ τὴν ἀγάπην τους, νὰ συνθέτουν καὶ νὰ ἐκτελοῦνε μουσικὴ διαλεχτή, καὶ νὰ κάνουν καλὸ στὸν κόσμον! Μὲ τέτοια ἰδανικά πῶς νὰ μὴν ἦταν ὡραῖο καὶ ἁρμονικὸ τὸ σπῆτι ἐκεῖνο;

Ἡ Κλάρα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου τῆς ἔβαλε τὴ μουσικὴ τῆς ἰδιοφυΐας στὴ διάθεσιν τοῦ ἀντρός της. Ἐγένετο ἡ ἰέρεια τοῦ διατηροῦσε τὴ φλόγα τῆς μεγαλοφυΐας του. Δὲν ἀρκέστηκε νὰ μείνει ἡ Μοῦσα, ἔγενετο καὶ ἡ ἐκτελέστρια ἡ μοναδικὴ τῶν ἔργων τοῦ Schumann. Κ' ἐπειδὴ, ἐκεῖνος σχεδὸν ἀδιάκοπα συνέθετε, ἡ Κλάρα δὲν μπορούσε μέρες ὀλόκληρες καμμιὰ φορὰ ν' ἀγγίξει τὰ πλήκτρα ἀπὸ φόβον μήπως τὸ παίξιμό της ἐνοχλήσει τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν τοῦ ἀντρός της. Πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅλο τὸ μέγεθος τῆς θυσίας αὐτῆς ποῦ γιὰ τὴν καλλιτέχνιδαν τὴν Κλάρα ἦταν ἡ **μεγαλειότης**, ποῦ μπορούσε νὰ γείνει.

Ἡ θυσία ὅμως αὐτὴ δὲν ἐμπόδισε καθόλου τὴ μουσικὴ ἐξέλιξιν τῆς Κλάρας. Ἄν μηχανικῶς ἔμνησκε στάσιμη, ἡ ἐπιρροὴ ἡ μεγάλη τοῦ Schumann τελειοποιούσε τὴν ἐσωτερικὴν, ἰδιαιτέραν, βαθειά, καλλιτεχνικὴ τῆς ἰδιοφυΐας καὶ μόρφωσιν. Καθημερινὴ ἐχτέλεση ἀριστουργημάτων, καθημερινὲς ὁμιλίαι καὶ συζητήσεις, κοινὲς ἀναγνώσεις, ἦταν γιὰ τοὺς δυὸ συνειθισμένες καὶ ἀγαπημένες ἀσχολίας.

Κοντὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τίς καλλιτεχνικὰς ἐργασίας τῆς Κλάρας μὴ ξεχνοῦμε ν' ἀναφέρουμε πῶς ἦταν πρώτιστα μητέρα, γιὰτὶ ὅλο πληθαίνανε γύρω στὸ οἰκογενειακὸ τραπέζι τὰ ξανθὰ παιδιακίστικα κεφαλάκια.

Σύννεφο στὰ πρώτα χρόνια τοῦ γάμου τους ἦταν, κυρίως γιὰ τὴν Κλάρα, ὁ θυμὸς τοῦ πατέρα, ἡ παγωμένη ἀδιαφορία του ποῦ δὲν ἐννοοῦσε νὰ ζεσταθῆ στὸν ἥλιο τῆς ἀγάπης τῶν παιδιῶν του. Μὰ καὶ αὐτὸ πέρασε. Ἡ ἀξία ἡ ἀληθινὴ ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐπιβάλλεται. Ὁ Wicsek στὴν παγκόσμιον φήμην τοῦ Schumann δὲν ἔμεινε ἀσυγκίνητος καὶ πρῶτος ἔτεινε τὸ χεῖρ γιὰ τὴ συμφιλίωσιν. Ὁ μεγαλόφυγος Schumann ἔχασε καὶ φαῦλες κατηγορίας καὶ βραβεῖα λόγια καὶ μ' ἀγάπην ἀληθινὴν ὠδήγησε τὰ παιδιὰ του στὸν πατέρα τῆς Κλάρας του.

Κ' ἔτσι πέρασε τὸ σύννεφο αὐτό. Μὰ τί ἦταν τέτοιο ἓνα σύννεφακι κοντὰ στὸ σύννεφο τὸ μαῦρο, τ' ἀπαίσιον, τὸ σκοτεινὸ ποῦ ἀπειλη-

τικὰ πλησίαζε τὸν Schumann καὶ ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζει τὴ διάνοιαν τὴ φεγγόβολη τοῦ καλλιτέχνη;

Ἡ Κλάρα ἡ δύστηνη ἀργὰ πολὺ κατάλαβε τὴ συμφορὰ ποῦ πλάκωνε. Σὲ μελαγχολίας καὶ σὲ συμπτώματα ἄλλα τῆς ἀρρώστειας τοῦ ἀγαπημένου δὲν ἔδινε καὶ τόσο σοβαρὴ σημασία. Πότε τὰ ἔπερνε γιὰ ὑπερκόπωση, πότε γιὰ περαστικὰς ἀδιαθεσίας. Ἐπειτα πῶς μπορούσε νὰ περάσει κἂν ἀπὸ τὸ νοῦ τῆς πῶς ἦταν ἡ ἀρρώστεια ἀγιάτρευτη, πῶς ὁ ἄνθρωπος ὁ πιὸ μεγαλόφυγος, ἡ μεγαλοφυΐα ἡ φωτεινὴ, ὁ ἕνας καὶ ὁ ξεχωριστὸς γιὰ ἐκείνη, μπορούσε νὰ μὴν ὑπάρχει πιά πνευματικῶς;

Νόμιζε πῶς ἡ ἀγάπη τὰ γιαιτρεύει ὅλα, μὰ τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης δὲ γιαιτρεύει τὴν ἀρρώστειαν!

Ἔτσι πέρασαν μέρες, ἑβδομάδες καὶ χρόνια μὲ λύπες καὶ μὲ χαρές, μὲ δάκρυα καὶ μὲ γέλοια, μ' ἐργασία καὶ ἀνάπαυσιν. Ξαφνικὰ μιὰ βραδυνὰ στὰ 1854 ἔσπασε ἡ φουρτοῦνα καὶ ἡ Μοῦσα ἡ σκληρὴ καὶ ἡ ἀσυγκίνητη χτύπησε τὴ θύραν τὴ γυρτὴ τοῦ ἀγαπημένου σπιτιοῦ καὶ πέτρινη καὶ ἀσάλευτη πρόβαλε στὸ λευκὸ τὸ κατώφλι...

Ὁ Schumann μονάχος του ζήτησε νὰ πάει σὲ Σανατόριο γιὰ θεραπεία, καὶ ἔμεινε ἡ Κλάρα μοναχὴ στὸ σπῆτι τ' ὀρφανό. Μονάχη χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ τὸν ἀκολουθήσει, νὰ τὸν περιποιηθῆ, νὰ ζητήσῃ νὰ τὸν γιαιτρεύει. Μονάχη μὲ τὴν ἀγάπην της, μὲ τὸν πόνον της, μὲ τὰ καθήκοντα καὶ τίς ἐννοίες, μονάχη μ' ἕξαι παιδιὰ μικρὰ καὶ ἀνήλικα.

Τί ἔκαμε ἡ γυναῖκα αὐτὴ σὲ μιὰ τέτοια φουρτοῦνα; Περιμένε τὴ γιαιτρεία τοῦ ἀντρός της καὶ περιμένοντας, πότε βυθιζότανε σὲ μαύρη ἀελπισία, πότε πάλι ἔλπιζε, ὅταν ἐρχόντανε καλλιτέρες εἰδήσεις ἀπὸ τὸν ἀκριβὸ ἀρρωστημένο. Ὁρισμένα ὅμως φύλαγε νὰ γιαιτρευθῆ.

Περνοῦσαν ἑβδομάδες καὶ μῆνες, κόντευε νὰ περάσει χρόνος καὶ καλλιτέρεψιν καμμιὰ. Τὰ παιδιὰ στὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα μεγαλώνανε, στὸν ἀριθμὸ τους μάλιστα ἦταν γραφτὸ νὰ προστεθῆ ἄλλο ἓνα ἀγοράκι. Ὑλικὲς σκέψεις καὶ φροντίδες ἄρχισαν νὰ τυραννοῦνε τὴν Κλάρα. Ἀπὸ τ' ἀνέκδοτα χειρόγραφα τοῦ Schumann δὲν ἦθελε νὰ πωλήσῃ κανένα γιὰ νὰ τὰ βρῆ, ὅπως τ' ἀφῆκε ὁ δυστυχισμένος καλλιτέχνης. Καὶ τὸ γραφεῖον του τὸ στόλιζε ἡ Κλάρα κάθε μέραν μὲ λουλούδια. Ἦταν τὸ προσκύνημά της. Μὰ ἐκεῖνος δὲν ἐρχότανε...

Τέλος, ὕστερα ἀπὸ σκέψεις χίλιες καὶ διασταγμούς, ἡ Κλάρα πήρε μιὰ μεγάλη ἀπόφασιν. Δέχτηκε τὰ πολυάριθμα engagements ποῦ τῆς

προσφέρανε καὶ νεωτάτη σήκωσε στοὺς ὄμους της ὅλη τὴ φροντίδα τοῦ ἀγαπημένου της σπιτιοῦ καὶ τὴ φροντίδα ἐκεῖνου, ποῦ τῆς ἔλειπε.

Κι' ἀρχίζει ἀπὸ τότε νέα περίοδος τῆς ζωῆς τῆς Κλάρας, γεμάτη ἀπὸ δόξα καὶ θρίαμβο γιὰ τὴν καλλιτέχνιδαν, ἀπὸ θλίψη καὶ πένθη γιὰ τὴν γυναῖκα καὶ τὴ μητέρα. Ἡ περίοδος αὐτὴ, ποῦ ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ 1854 καὶ πέρα εἶναι ἡ **ἀληθινὰ καλλιτεχνικὴ** περίοδος στὴ ζωὴ τῆς Κλάρας. Τὸ τέλειον τεχνικὸν παίξιμό της, ὀριμασμένο ἀπὸ τὴ συμβίωσίν της μὲ τὸν Schumann, ἐξιδανικευμένο ἀπὸ τὴ θλίψη, ἄφινε στὰ πλήθη ἀνεξάλειπτες ἐντυπώσεις.

Πολὺ χαρακτηριστικὰ περιγράφει τὴν Κλάρα ὁ Liszt τὴν ἐποχὴ ἐκείνην καὶ λέει πῶς εἶναι ἡ Σίβυλλα ἡ ἡμερὴ καὶ ἡ πικραμένη καὶ πῶς τὰ δάκρυα μόνο τὴ συνδέουνε μὲ τὸν κάτω κόσμον.

Ἡ Κλάρα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἐταξείδευε σχεδὸν παντοτεινά, σὰν ἓνα αἰώνιον ταξιδιάρικο πουλὶ ποῦ δὲ βρῖσκει, μιὰ γωνιά γιὰ νὰ χτίσει τὴ φωλιὰ του. Καὶ ἀκριβῶς ἐδῶ βρῖσκω τὸ μόνο ἐλάττωμα τῆς Κλάρας. Θὰ ἦθελα ὅσο τὸ δυνατὸν λιγώτερον νὰ ζῆ χωρισμένη ἀπὸ τὰ παιδιὰ της· νὰ εἶναι δηλαδὴ πρώτα μητέρα καὶ ὕστερα καλλιτέχνιδαν. Ἡ γνώμη μου ὅμως αὐτὴ εἶναι ἐντελῶς ὑποκειμενικὴ καὶ κάθε ἄλλο θέλω παρὰ νὰ τὴν ἐπιβάλλω σὰν χρησιμὸν. Δὲν ξεχνῶ πῶς ἡ Κλάρα ἦταν μεγαλοφυΐα καὶ πῶς ἡ μεγαλοφυΐα της αὐτὴ ἀπαιτοῦσε τὰ δικαιώματά της, πῶς βρισκότανε σὲ περιστάσεις ἐξαιρετικὰς καὶ πῶς τὰ βάρη της τὰ οἰκογενειακὰ εἴτανε μεγάλα. Ἰσως γι' αὐτὸ προτίμησε τίς προσοδοφόρες tournées ἀπὸ μιὰ ἔστω καὶ μεγάλη θέσιν σὲ κανένα Ὁδεῖο. Αὐτὸ ἔγενετο μόνο κάμποσα χρόνια ἀργότερον.

Ἐν τῷ μεταξὺ πεθαίνει ὁ Schumann. Τὴν ὥραν ποῦ τὸν κηδεύανε, ἡ Κλάρα γονατιστὴ προσευχότανε στὸ ἴδιο τὸ ἐκκλησάκι, ὅπου εἶχανε στεφανωθῆ. Δυστυχισμένη Κλάρα! Τί νὰ αἰσθανότανε ἀράγε τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ σὰν τί εἰκόνες νὰ περνοῦσαν μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν της;

Στὸ μαῦρον περιβάλλον τῆς στιγμῆς ἐκείνης, πῶς ἀράγε νὰ φεγγοβολοῦσε, ἀπιαστὴ καὶ ἀγύριστὴ ἡ εὐτυχία χρόνων περασμένων;

Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτὸ, χάνει τέσσερα παιδιὰ ἀπὸ μεγάλες καὶ τραγικὰς ἀρρώστειαι. Αὐτὰ εἶναι χτυπήματα καὶ βάσανα καὶ πένθη ὅχι ἀπὸ τὰ συνειθισμένα, μὰ ἡ Κλάρα πάλαισε καὶ κατώρθωνε μ' ὅλα αὐτὰ νὰ μὴν ἀφίνει καὶ τὴ μουσικὴν της. Ἡ μάλλον ἡ μουσικὴ κατώρθωνε νὰ σκορπίζει τὰ σύννεφα, ποῦ τὴν περιτρογγυρίζανε. Ἐργασία καὶ παρηγοριὰ εὔρισκε στὴν τέχνην.

Ἐχτὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐτὴ παρηγορήτρα,

τῆ μουσική, βοηθοὶ καὶ φίλοι ἀνεχτίμητοι καὶ ἀφοσιωμένοι στεζόντανε μεταξύ ἄλλων, κυρίως οἱ δύο μεγάλοι μουσικοί, ὁ Joachim καὶ ὁ Brahms. Πολλὰ χρωστάει σ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ καὶ κυρίως στὸν τελευταῖο ἡ πονεμένη ψυχὴ τῆς Κλάρας.

Ἔτσι μ' ὄλες τ'ς λύπες καὶ τὶς στερήσεις, πλούσια πάλι ξετυλίχτηκε ἡ ζωὴ τῆς Κλάρας ὡς τὰ 1896. Πέθανε στὶς 20 Μαΐου περιτριγυρισμένη ἀπὸ παιδιὰ καὶ φίλους, κ' ἔτσι πιά γιὰ πάντα ἔνωσε ὁ θάνατος δυὸ ψυχές, ποῦ εἶχε πρωτοενώσει ἡ Ἀγάπη.

Καὶ τώρα ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὴν πλούσια αὐτὴ ζωὴ καὶ ἄς διοῦμε τί χρωστάει ἡ τέχνη στὴν Κλάρα. Ἡ μεγαλειότης τῆς δόξα εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Schumann . . .

Ἐκεῖνα τὴν ἐξυμνοῦνε, τὴν ἀποθανατίζουν· ἐκεῖνη τὰ ἐνέπνευσε, τὰ περισσότερα γιὰ ἐκεῖνη γραφήκανε. Αὐτὸ γιὰ νὰ τ' ἀναπτύξει κανεῖς, θὰ χρειάζοτανε ἄλλη μιὰ μελέτη γιὰ νὰ σημειώσει παντοῦ, στὸ ἔργο τὸ ἀθάνατο τοῦ Schumann, τὸ φεγγόβολο πέρασμα τῆς Κλάρας.

Ἐπειτα ἡ Κλάρα ἐργάστηκε μὲ τὴν ψυχὴ τῆς γιὰ νὰ διαδώσει τὰ ἔργα τοῦ Schumann, τοῦ Brahms καὶ πόσων ἄλλων. Τὸ παιξίμὸς τῆς ἦταν ἀπ' ἐκεῖνα ποῦ δὲν ξεγυιῶνται· δὲ ζητοῦσε ἡ Κλάρα νὰ ξεσπάσει τὸ πλῆθος μὲ τεχνικὲς ταχυδακτυλογγίες. Ἡ τέχνη τῆς ἦταν **ἐσωτερική**, κ' ἔτσι μένει ἡ ξεχωριστὴ αὐτὴ γυναῖκα ἀπὸ τὶς ὀλόπρωτες πιανίστες καὶ ἀληθινότερες καλλιτέχνιδες τοῦ 19ου αἰῶνα καὶ παντοτεινὸ παράδειγμα ἀρετῆς καὶ καλωσύνης.

Γενεῦη.

ΜΕΛΗΡ

ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΜΟΥ

Θ ΣΟΙ ἐπέρασαν φέτος τὸ καλοκαίρι των εἰς τὴν Ἑλβετίαν—καὶ εἶναι ὅλοι οἱ ταξιδεύοντες Ἕλληνες—ἠμποροῦν νὰ εἰποῦν ὅτι ἐσυνέχισαν ἀπλούστατα τὸν χειμῶνά των κατὰ τοὺς μῆνας Ἰουνίον, Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον. Καὶ ὅτι μόλις τώρα βλέπουν ὀλίγον ἥλιον καὶ αἰσθάνονται εἰς τὸ χλιαρὸν θάλπος τοῦ φθινοπάρου ἄποιαν πνοὴν τοῦ καλοκαιριοῦ ποῦ ἐπέρασε πλέον.

Ἐγὼ συνήντησα τὸν χειμῶνα μὲ τὰ φρεσκοχιονισμένα βουνὰ καὶ τὸν παγωμένον ἀέρα εἰς τὰς 19 Ἰουλίου, ὀλίγον πρὸ τοῦ Simplon εἰς τὰ ἰταλικὰ ἀκόμη σύνορα. Τὸ μεσημέρι τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης εἶχαμεν ἀκόμη καλοκαίρι εἰς τὸ Μιλάνον, μὲ ζέστην, μὲ βεβντάλιες, μὲ τρανσπαράν. Εἰς τὰς 3 1)2 ἐπήραμεν τὸ τραῖνο, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἔκαιε καὶ τὸ βαγόνι ὁμοιάζε

σάν κινητὸς φούρνος. Εἰς τὰς 4 1)2 τὸ βαγόνι ἦτο δροσερόν, εἰς τὰς πέντε ποῦ ἀντικρούσαμεν τὸ Mont Rose καὶ τὸ Simplon ἀπὸ μακριὰ κατὰ ἴσιν ἔσκορπίζοντο γύρω μας. Εἰς τὰς ἕξ ἐκλείσαμεν ὅλα τὰ τζάμια, ἐσκεπάσαμεν κάθε διαφανὲς ἔνδυμα, ἐβάλαμεν ἐπανωφόρια, καὶ ἐβλέπαμεν μὲ ἀπόλαυσιν τὸν ἥλιον, ἓνα γλωμότατον ἥλιον, νὰ σκορπίζη γλωμά καὶ ξεβαμένα φιλιὰ εἰς τῆς παγωμένους κορυφὰς τῶν βουνῶν.

Ἐς τὴν Domodossola ὅπου γίνονται αἱ τελωνεακαὶ διατυπώσεις εἶχαμεν χειμωνιάτικη βραδεία. Ἐψυχάλιζεν ἡ μᾶλλον ἐχιόνιζεν ἐλαφρά. Ὅταν ἐμπήκαμεν εἰς τὸ Tunnel τοῦ Simplon, ποῦ ἐσυντόμεισε τόσον τὴν μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας ἀπόστασιν, μιὰ ψυχρὰ ὑγρασία μᾶς ἐσυνώδευσε ἕως τὴν ἔξοδον. Ἐπειτα ὁ ἥλιος σιγά, σιγά ἔσβυνε, ἴσιν φωτιὰ ποῦ ἀδυνατεῖ νὰ ζωογονηθῇ μὲ βρεγμένα κάρβουνα. Καὶ γύρω μας εἰς τὴν ἔξοχὴν καὶ τὰ ὑψηλὰ βουνὰ καὶ τὰς ἀποτόμους ὄροσειράς τῶν Ἀλπεων ἀπλώνετο ἓνα σκότος θαμπὸ καὶ μιὰ μελαγχολία, ἴσιν καὶ ἡ φύσις νὰ ἐρριγοῦσε καὶ νὰ παρεπνεῖτο, διότι ὁ ἥλιος τόσον ὀλίγον καὶ μὲ τόσην ἀδυναμίαν τὴν ἐφώτιζε καὶ τὴν ἐξέστεινε.

Ὅταν ἐνύκτωσεν ἐντελῶς καὶ τὰ βουνὰ γύρω μας ἐβάραιναν σάν ἐφιάλτης καὶ ὑψώνοντο σάν φρούρια τῶν μικρῶν χωριῶν ποῦ σκαλώνουν εἰς τῆς πλατέας των, τὸ θέαμα ἔγινεν ἐντελῶς θλιβερόν. Τὰ σπιτάκια μὲ τῆς μυτερὰς στέγες ἐφωτίζοντο μὲ σκόρπια ἐδῶ κ' ἐκεῖ μικρὰ φῶτα, ποῦ ἔτρεμόσβυναν, σάν καντυλάκια ποῦ ξεψυχοῦν στὸ πλάι πεθαμένου. Καὶ ἐνῶ κάτω ἦσαν πυκνότερα, ὅσον ἐπροχωροῦσαν ἀραιώσαν, ἴσιν νὰ εἶχαν κουρασθῇ εἰς τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν λιτανεῖαν καὶ νὰ μὴν ἠμποροῦσαν νὰ σκαρφάλωσιν ὅλα εἰς τὰ πλέον ἀπότομα ὕψη.

Ἄλλὰ τὸ τραῖνο ἀγκομαχεῖ καὶ σφυρίζει καὶ τρέχει ἴσιν δαιμονισμένο. Εἶναι τὸ Exprés ποῦ περιφρονεῖ ὅλους τοὺς δευτερεύοντας σταθμοὺς καὶ δὲν σταματᾷ παρὰ μόνον εἰς τοὺς ἐπισημοὺς, τοὺς ἀριστοκρατικούς, ἐκεῖ ὅπου παραθερίζει κόσμος πολὺς καὶ ἐκλεκτὸς, ὅπως εἰς τὸ Saint Maurice ἢ ὅπου εἶναι tête de ligne, ὅπως εἰς τὸ Martigny καὶ εἰς τὸ Montreux. Ἀπὸ τὸ Martigny ξεκινᾷ ὁ Cremaillère ποῦ ὀδηγεῖ εἰς ὄροσειρὰν τοῦ Λευκοῦ ὄρους, μὲ τὰ ἀναριθμητὰ ἔξοχικὰ χωριά τῶν βουνῶν, εἰς τὰ ὁποῖα σκορπᾷ τὸ καλοκαίρι κόσμος πολὺς, ὅσος μένει ἀπὸ τὴν ἄλλην σειρὰν τοῦ Montreux τῆς γραμμῆς Ober-land. Τὸ Saint Maurice ἐπιβλητικὸν εἰς κοσμοπολιτικὰ ξενοδοχεῖα, εἰς ἠλεκτροφωτισμένους δρόμους, εἰς φωτοβολοῦντα Kur-

saal καὶ καζίνα, εἰς βίλλες ἑκατομμυριοῦχων, καὶ εἰς κάθε κέντρον διασκέδασεων, κάμνει μεγάλην ἀντίθεσιν μὲ τὸν πτωχὸν καὶ ἡσυχον σταθμὸν τοῦ Martigny, εἰς τὸν ὁποῖον ἑκατέβηκε πλῆθος Ἀλπινιστῶν, μὲ τοὺς μικροὺς πράσινους σάκκους εἰς τὴν ῥάχιν καὶ μὲ τὰ μακριὰ ὀδοιπορικὰ ραβδιὰ εἰς τὰ χέρια.

Καθὼς τοὺς βλέπω νὰ κατεβαίνουν εἰς ἀτελείωτην σειρὰν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀνακατεμένοι καὶ νὰ πέρνουν τὸν δρόμον τοῦ βουνοῦ ἀποστολικώτατα, ἐνθυμοῦμαι μιάν συνοδίαν προσκυνητῶν ποῦ εἶχα ἰδεῖ νὰ περνοῦν ἄλλοτε ἀπὸ ἓνα Ἰταλικὸ χωριὸ τὴν Σπινέτα. Καὶ αὐτοὶ εἶχαν σάκκους μικροὺς εἰς τοὺς ὤμους καὶ μακρὰ ραβδιὰ εἰς τὰ χέρια, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ ραβδιὰ των ἐτελείωναν εἰς σταυροὺς καὶ ὅτι εἶχαν πεζοπορίαν πενήντα ἡμερῶν διὰ κάποιο προσκύνημα. Ἦσαν ἄπλοὶ χωρικοί, ποτισμένοι μὲ προλήψεις, ποῦ ἔτρεχαν καὶ ἐβανίζοντο διὰ νὰ κερδίσουν ἓνα καλὸ πιστοποιητικὸν διὰ τὸν Παράδεισον. Οἱ Ἀλπινισταὶ θὰ ἐπεξοποροῦσαν ἴσιν ὀλιγώτερο, ἀλλὰ θὰ εἶχαν νὰ ἀψηφίσουν πολὺ μεγαλειτέρους κινδύνους, σκαρφάλλοντες εἰς ἀπρόσιτα ὕψη παγωμένων κορυφῶν. Αὐτοὶ δὲν ἐπήγαιναν διὰ τὸν Παράδεισον τῆς ἄλλης ζωῆς, ἀλλὰ ἔθεταν εἰς κίνδυνον καὶ τὴν παροῦσαν ἀκόμη. Καὶ ὅμως ὁ φανατισμὸς των δὲν ἦτο κατώτερος ἀπὸ τῶν ἄλλων, καὶ εἰς τὸ τέμα τῆς ἐπικινδύνου ἐκδρομῆς των ὑπῆρχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὸ φῶς μιᾶς ἀπολαύσεως, μιᾶς ἱκανοποιήσεως, μιᾶς ἀμοιβῆς. Διὰ τοὺς Ἀλπινιστὰς Παράδεισος βέβαιος μεγαλείου καὶ πανάγνου ἐμμορφιάς εἶναι ἡ ἀπρόσιτος κορυφὴ τοῦ Λευκοῦ ὄρους, ἡ δόξα ὅτι ἐφθασαν ἕως τὸ ὕψος ἐκεῖνο, ἡ χαρὰ ὅτι ἐνίκησαν τὴν φύσιν, ὅτι κατεπάτησαν τὴν φωλεὰν τῶν ἀετῶν. Ἄρα γε ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο παραδείσους ἀξίζει περισσότερον τὸν κόπον; Καὶ ποιοὶ γυρίζουν εὐτυχέστεροι μὲ ὅλην τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἐπικινδύνου πορείας των.

Τὸ τραῖνο ποῦ σφυρίζει συχνά, ἀδιάκοπα σχεδόν, μὲ κάμνει νὰ ξεχάσω τοὺς Ἀλπινιστὰς. Τώρα πλέον ἐμπήκαμεν εἰς τὴν γραμμὴν τῆς λίμνης, ἡ ὁποία μὲ τὴν συναφίαν τοῦ οὐρανοῦ, λάμπει ἴσιν καθρέπτει μέσα εἰς ἀμυδρῶς φωτισμένον δωμάτιον. Περνοῦμεν τὸ Territet, μὲ τὸ Gyon ποῦ φωτοβολεῖ εἰς τὴν ὕψη καὶ τὸ Caux ἀκόμη ὑψηλότερα. Σάν φανταστικὸν διὰκρίνομεν εἰς τὰ κάτω τὸ λευκὸ μνημεῖον τῆς αυτοκρατορίας Ἐλισσάβετ, τῆς νοσταλγοῦ τῶν βουνῶν καὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας. Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ ἀρχίζουν τὰ πρῶτα ξενοδοχεῖα τοῦ Montreux. Σκαλωμένο εἰς τὸ βουνὸ ποῦ

τὸ φυλάττει ἴσιν φρούριον μὲ τὴν ἀμφιθεατρικὴν γραμμὴν τῆς πλευρᾶς αὐτῆς τῆς λίμνης, ἐνθυμίζει ὀλίγον καὶ εἰς μικρὸ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ οὐρανὸς μπορεῖ νὰ εἶναι ὅσο θέλει σκοτεινὸς καὶ ἡ λίμνη σιακτεριά. Ἐδῶ φωτοβολοῦν παραταγμένοι εἰς γραμμὴν κλιμακωτὴν ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἐπάνω τόσα φεγγάρια ἠλεκτρικὰ, ἀκούονται τόσες μουσικῆς μελωδίες, τὴν λίμνην ἀρδεύουν τόσες φανοστόλιστες βάρκες, ξεποῦν εἰς τὸν ἀέρα τόσα πυροτεχνήματα, καὶ σφυρίζουν εἰς τὸ ἄπειρον τόσες κόκκινες καὶ κίτρινες καὶ χρυσῆς ἀκτινοβολίες, ὥστε τὸ Montreux παρουσιάζεται σάν πόλις Γομόρων βυθισμένη εἰς πανηγύρια καὶ χαρὰν.

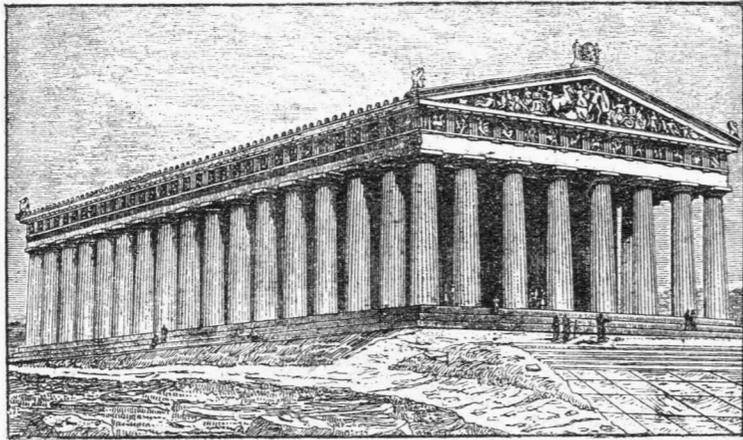
Τὸ τραῖνο λιγοστεύει τὸ δρόμον του, ξεφουσᾷ ἴσιν ἀφίρη στεναγμοὺς ξεκουράσματος, κυλῆται ἴσιν γίγαντας μαῦρος ποῦ σύρει ἕως εἰς τὸ τέμα του ἀτελείωτην οὐρὰν ὀπίσω του, καὶ ἐπὶ τέλους μὲ ἓνα δυὸ σκουνητὰ τινάγματα σταματᾷ εἰς τὸν σταθμὸν.

Ἀντίκρου ἀκριβῶς εἶνε τὸ Grand Hôtel Suisse. Κατεβαίνομεν ἐκεῖ, διὰ νὰ ἔχωμεν πρόχειρον τὸν σταθμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ συνεχίσωμεν τὸ ταξίδι μας αὐριον. Ἡ βροχὴ ἐξακολουθεῖ πυκνότερα τώρα καὶ ἡ βαλίτζες μὲ τῆς καπελῆρες καὶ τὰ ἀπαραίτητα μικροπράγματα τοῦ ταξιδιοῦ μᾶς ἀκολουθοῦν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μας, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ὁποῖου κυκλοφορεῖ λεγῶν ὀλόκληρος ἀπὸ χρυσᾶ σειρήνια καὶ φράκα ὑπηρετῶν. Ὡ! αὐτὰ τὰ φράκα καὶ τὰ χρυσᾶ σειρήνια πόσο ἀκριβὰ στοιχίζονται εἰς τοὺς δυστυχημένους τοὺς ξένους, τοὺς ὁποῖους ὑποδέχονται μὲ τόσα μειδιάματα.

Ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τοῦ δωματίου μας τὸ θέαμα τῆς φωτοστολισμένης λίμνης εἶναι ὠραιότατον. Ἀπὸ τῆς ταράτζες μας τινάζονται ροκέτες εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ σκορπίζονται ποταμοὶ ἠλεκτρικῶν καὶ ἀκούονται ὕμνοι ἔθνηκοί, ἐνῶ ὁ κόσμος τρέχει πρὸς τὸ Kur-saal, ὅπου ἐορτάζεται ἐπισημότερα ἡ ἐθνικὴ ἐορτὴ τῆς Ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας. Καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται ὅλος αὐτὸς ὁ θόρυβος εἰς τὰ παράλια τῆς λίμνης τοῦ Λεμάν, ὅπου συνήθως τῆς νύκτες βασιλεῖ ἡσυχία καὶ γαλήνη.

Μὲ τὸν θύρῳβον αὐτὸν καὶ τὴν ζωηρότητα τῆς ἐορτῆς τὸ Montreux μοιάζει τὴν ὥραν αὐτὴν σάν μεγαλοπόλις. Εἰς τὰ ξενοδοχεῖα ἡ κυρίες εἶναι στολισμένες ἴσιν νὰ ἔχουν ἐπίσημον ὑποδοχὴν, τὰ αὐτοκίνητα μουγκρίζουν ἀδιάκοπα, τὰ τραῖνα πηγαινοέρχονται μὲ θόρυβον ὁμοβροντιῶν, ἐνῶ ἠλεκτρικὰ τραμ κουδουνίζουν ἀκούραστα, σάν ἀπειράριθμες ἐκκλησίες νὰ προσκαλοῦν τοὺς πιστοὺς εἰς ὀλονυκτίες θρησκευτικὰς.

Κ. ΠΑΡΡΕΝ

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΩΣ ΕΙΧΕ ΤΟ ΠΑΛΑΙ

('Από τὴν Ἱστορίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ κ. Κ. Ζησίου)

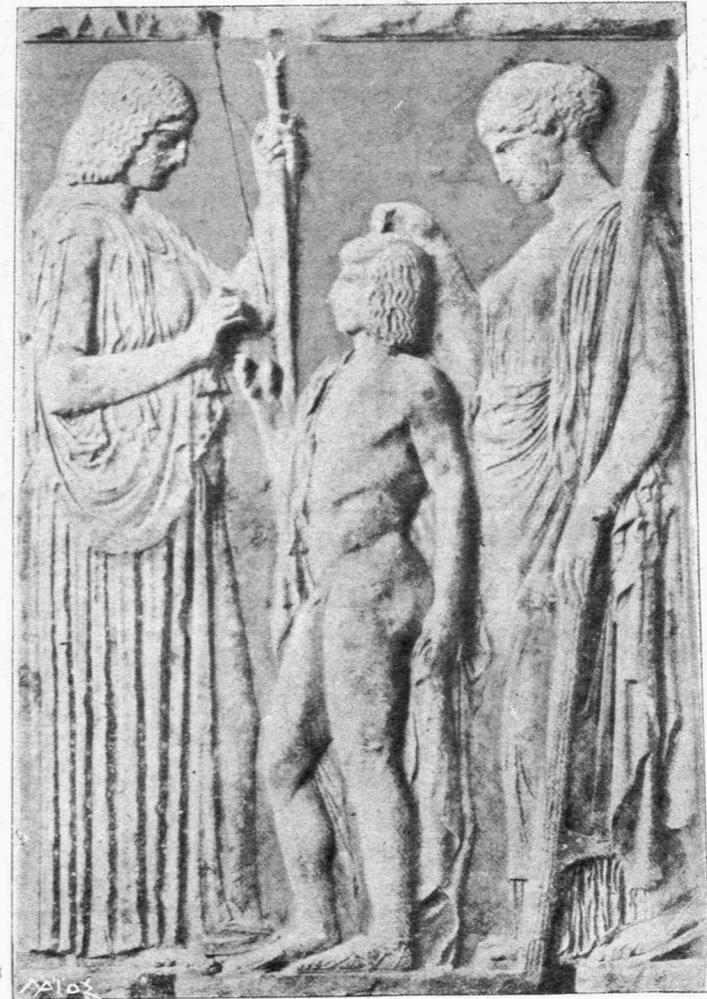
ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Ο ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΣ ναός, ἡ εὐπρεπεστάτη ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ μορφῇ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἔλαβε τὸν κάλλιστον τύπον ὑπὸ δώριον ῥυθμὸν ἐν τῷ Παρθενῶνι. Ὁ στερεοβάτης αὐτοῦ ἔχει θεμελιωθῆ ὄλος ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Κραναῆς, ἔβλεπε δὲ ἴσως οὕτως ἀσφαλῆ τὴν κρηπίδα ὁ θεμελιώσας τὰ μακρὰ τείχη ἐν τῷ Ἀλιπέδῳ τοῦ Πειραιῶς Καλλικράτης. Διότι δύο εἶχεν ἀρχιτέκτονας ὁ Παρθενῶν, τὸν Καλλικράτη καὶ τὸν Ἰκτῖνον, φαίνεται δὲ ὅτι ἀνετέθη πρῶτον τὸ ἔργον εἰς τὸν Καλλικράτην. Οὗτος ἐγένετο μὲν ἀρχιτέκτων τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης ναοῦ, ἐκ τῶν χαριεστάτων τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἔργων, ἀλλὰ τὸν Παρθενῶνα ἴδρυνε στενωτέρου μὲν καὶ μακρότερου, πώρινον δὲ κατὰ τὴν ὕλην. Τὴν μορφήν τῆς σήμερον εἰς τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ Περικλέους ὀφείλομεν καὶ εἰς τὴν μεγαλόνοιαν τοῦ Φειδίου. Ἐκεῖνος ἀνάξιον τοῦ ἄσπεως, ὑπερχιλίων πόλεων ἤρχεν, ἔκρινε τὴν εὐτέλειαν τοῦ πώρου ὥστε ὁ ναὸς ἐκ πεντελησίου μαρμάρου, ὅπως καὶ τᾶλλα τότε ἐν Ἀθήναις ἰδρυθέντα μνημεῖα, ἐγένετο, ὁ Φειδίας δὲ εὗρε βεβαίως τὸν Ἰκτῖνον. Ὁ Ἰκτῖνος τὴν μεγαλόνοιαν αὐτοῦ γενναιοτέρην καταστήσας πιθανώτατα καὶ δι' ἄλλης ὑψηλῆς παιδεύσεως καὶ διὰ φιλοσοφικῶν ἴσως παιδευμάτων, ὡς Ἰσπύδαμος ὁ Μιλήσιος, ἤσθάνετο τὸν δώριον ῥυθμὸν ὡς σεμνὴν καὶ εὐγενῆ δώριον μουσικῆν ἀρμονίαν. Κληθεὶς λοιπὸν εἰς συνεργασίαν μετὰ τοῦ Καλλικράτους καὶ ἄλλως βεβαίως ἐκόσμησε

τὸν ναὸν καὶ μετέβαλε τὸ σχέδιον, ἀλλ' ἐμφανεστάτον τοῦτο εἶναι, ὅτι ἐποίησε τὸν Παρθενῶνα βραχύτερον μὲν (4,30) πρὸς ἀνατολάς εὐρύτερον δὲ (3,96) πρὸς βορρᾶν. Μετέστησε δὲ ἐπὶ τῆς πωρίνης κρηπίδος τὸ μαρμαρίνον κτίσμα πρὸς βορρᾶν (κατὰ 1,55), ἐπέχωσε καὶ ἐκάλυψε πρὸς δυσμὰς καὶ νότον τὸν πώρινον στερεοβάτην, ἵνα μὴ φαίνεται, μεταβλῶν δὲ οὕτως αὐτὸν εἰς κρηπίδα, διὰ νέου μαρμαρίνου στερεοβάτου, ὕψωσε πολὺ πλέον τὸν ναόν, καὶ ἐπέστρωσε διὰ λίθων τὴν ἐπίχωσιν, ὥστε νὰ βαίνει ἐπ' αὐτῶν ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων.

Ἦδη ἀνερχόμεθα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν πρὸς θεῶν καὶ ἐπίσκεψιν αὐτοῦ.

Διερχόμεθα τὰ Προπύλαια· ἰστάμεθα δὲ παρὰ τὸν κατὰ τὴν μέσην στοᾶν στύλον ἀριστερά. Ἐντεῦθεν βλέπομεν δύο πλευρὰς τοῦ Παρθενῶνος, τὴν βορείαν καὶ τὴν δυτικὴν. Ὡς ἀναξ φαίνεται ἐντεθρονισμένος μεγαλειότητος ὁ ναὸς ἐπὶ τοῦ φαινομένου νῦν πωρίνου κρηπιδώματος καὶ τοῦ μαρμαρίνου στερεοβάτου, ὡς ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ· διότι ἡ βάσις τοῦ στερεοβάτου αὐτοῦ εἶναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀρίζοντος καὶ ἡ στέγη τῶν Προπυλαίων. Προβαίνομεν ἐπὶ τῆς πομπικῆς ὁδοῦ καὶ περισκοποῦμεν τὸν ναόν. Ἐπὶ τῆς βορείας καὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς θαυμάσια τῶν στύλων ἡ παράταξις ἢ μακρὰ, ὡς χορὸς τελείων ἀνδρῶν ἄδων παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Κρόνου ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπινίκιον πινδαρικὸν ὕμνον, σύμμετρον δὲ πανταχοῦ πέ-

ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

('Από τὴν Ἱστορίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ κ. Κ. Ζησίου)

ριζ τὸ ἐπιστύλιον καὶ τὸ διάζωμα καὶ ἀρμονικὸν ἐκ γραπτῶν μαιάνδρων καὶ ἀνθεμίων τὸ γεῖσον τὸ πολυκόσμητον.

Ἀνάγλυφ: δὲ καὶ ἀγάλματα περιφανῆ κοσμοῦσιν ἔξωθεν τὸ οἰκοδόμημα, τὰς μετώπας μὲν ἀνάγλυφα ἐργαστηρίου συγχρόνου τῷ Φειδίᾳ, ἀλλὰ συνεσταλμένου ἔτι, ἔργα ἴσως τοῦ Ἀλκαμένους ἢ τοῦ Μύρωνος, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Κενταυρομαχίαν καὶ τὴν Ἀμαζονομαχίαν καὶ τοὺς ἄλλους μύθους τοὺς ἀττικούς, ἐν τοῖς τυμπάνοις δὲ τῶν ἀετωμάτων περιφανῆ ἐν ἑκατέρῳ ἀγάλματα θεῶν κάλλους καὶ χαριστάτης εὐγενείας ἐν ἀληθείᾳ, συναρμοζόμενα καὶ ζωῆ. Καὶ ἐν τῷ δυτικῷ μὲν ἀετώματι, ὕπερ πρῶτον θεώμεθα εἰκονίζεται ἡ περὶ προστασίας τῶν Ἀθηνῶν ἔρις τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς τὸν Ποσειδῶνα. Περιερχόμενοι δὲ τὸν ναὸν κατὰ τὴν νοτίαν πλευρὰν καὶ πρὸ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἐρχόμενοι μετώπου παρατηροῦμεν τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας πρῶτον τὰς ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου μετὰ τῶν χρυσῶν ὡσαύτως γραμμάτων δηλούντων ἀπὸ τίνων αὐταὶ τροπαῖα ἐκεῖ ἐστήθησαν, ἐν τῷ ἀετώματι δὲ καθορῶμεν τὴν γένεσιν τῆς Ἀθηνᾶς εἰκονιζομένην. Εἶναι δὲ καὶ τῶν δύο ἀετωμάτων τὰ ἀγάλματα ἔργα καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς χειρὸς τοῦ Φειδίου, ἂν δὲ μὴ τῆς χειρὸς, τοῦ ἐργαστηρίου ὅμως αὐτοῦ, κατὰ σχέδια βεβαίως τοῦ μεγάλου πλάστου, εἶναι τὰ παράμιλλα εἰς κάλλος καὶ ζωὴν καὶ κίνησιν ἀνάγλυφα τῆς ζωοφόρου, τῶν Παναθηναίων εἰκονίζοντα τὴν πομπήν.

Ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς δὲ μετώπου διὰ τριῶν μεγάλων βαθμίδων, ἔχουσιν ἄλλοτε μεταξὺ ἡμιβάθμια, ἀναβαίνομεν ἐπὶ τοῦ περιθόου τὸν ναὸν πτεροῦ, τοῦ περιστυλίου. Ἐνταῦθα, πρὸς τὸ νότιον τῆς στοᾶς ἄκρον ἐρχόμενοι τὴν πρὸς νότον ἔχομεν ἄκρον τοῦ Ὑμηττοῦ, τὸν Ἄνδρον, κυανοπρασίνην καὶ τὸν Ζωστήρα καὶ τὰς ἀπέναντι αὐτοῦ ἐν χρῶ χαρίεντι κειμένας νησίδας καὶ τὴν ὑπὸ ἀργυροῦσιν λεπτῶν κυμάτων ποικιλομένην σαπφειρῖνην τοῦ Σαρωνικοῦ θάλασσαν, ἀπὸ τοῦ ἄλλου δὲ ἄκρου τῆς στοᾶς, τοῦ πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως τὰς ἀκρότατα πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ κειμένας οἰκίας καὶ τὴν σμαραγδίνην τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν ἀγρῶν ὄψιν καὶ τὸν ἐλαϊῶνα καθορῶμεν καὶ τὴν Πάρνηθα μέχρι τῆς λευκῆς ἐν χειμῶνι κορυφῆς, πρασίνην πρὸς τὴν πεδιάδα ἐκ τῆς πίτους, μελανοκύανον ὑψηλότερον ἐκ τῆς κέδρου καὶ τῆς ἐλάτης. Πρὸ ἡμῶν δὲ, πρὸς ἀνατολὰς στρεφόμενοι, ἔχομεν ἐπὶ μὲν τῆς Ἀκροπόλεως μικρὸν ἀριστερὰ τὸν μέγαν τῆς θεοῦ βωμόν, περαιτέρω αὐτοῦ τὸ ἱερόν τῆς Δημίας Ἀθηνᾶς, ὀλίγω περαι-

τέρω πρὸ ἡμῶν τὸν στρογγύλον ναόν, ὃν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ἄλλοτε θεμελιώσαντες τὴν φαινήν κρηπίδα τῆς Ἐλευθερίας, δοῦλοι πλέον οὐτιδανοί, ἱδρυσαν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τὸν Αὐγουστον, δεξιὰ δὲ πρὸς τὴν κατ' ἀνατολὰς γωνίαν τοῦ τείχους Ἀμαζονομαχίαν ἀνάθημα εἰς τὴν πόλιν τῶν φιλαθηναίων τῆς Περγάμου βασιλέων, τῶν Ἀτταλιδῶν. Πέρα δὲ τῆς Ἀκροπόλεως τὸν Ὑμηττὸν μὲ τὰς ὑποκύνους κλιτῆς αὐτοῦ καὶ τὴν σμαραγδίνην τοῦ Πεντελικοῦ, ὡς πάμμεγα ἀετώμα, εἰκόνα.

Μεταστρεφόμενοι πάλιν καὶ διαβαίνοντες τὸ περιστύλιον, διὰ βαθμίδων δύο ταπεινότερων ἀνερχόμεθα εἰς τὸν πρόναον, στοὰν ἐξ δωρίων στύλων μικροτέρων τῶν τοῦ πτεροῦ. Πρὸ ἡμῶν αἴρεται ὁ πρὸς ἀνατολὰς τοῖχος τοῦ ναοῦ ὑψηλὴν ἔχων μέχρι τῆς ὀροφῆς δίφυλλον χαλκῆν πύλην πρὸς τὴν βᾶσιν τορευμάτα ἔχουσαν κάλλους ἐξαισίου, ἔργα τοῦ Μυῦς ἐπὶ σχεδίων βεβαίως τοῦ Φειδίου. Ἡ πύλη ἀναπετάσσεται εἰς τὸν ἀνατέλλοντα ἀπὸ τοῦ ὄρους ἥλιον, ἔκθκμοι δ' ἡμεῖς πρὸ τῆς θεῖας μεγαλειότητος θεώμεθα τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς θεοῦ, σεμνῶς μειδιώσης, μαρμαρῶσαν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ φέγγος τὸ ἀδαμάντινον.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὸν ἑκατόμπεδον σηκόν· δεξιὰ παρὰ τὸν παραστάτην ὁ θρόνος εἶναι ὁ διὰ γλυφῶν κεκοσμημένος ὁ μαρμαρίνος τοῦ ἱερέως παρὰ τὸ ἄγαλμα δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἠλεφαντωμένης κεῖνται στέφανοι ἐκ θαλλοῦ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας, δι' ὧν στεφανοῦνται οἱ νικηταὶ κατὰ τὰ Παναθηναῖα καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς πόλεως βουλευόμενοι κεδνά. Πρὸς τὰς μακρὰς δὲ πλευρὰς τοῦ σηκοῦ στοὰ εἶναι ἱδρυμένη ἐννεκά ἑκατέρωθεν κίωνων μετὰ παραστάτου ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ προνάου στηριζομένου ῥυθμοῦ δωρίου, ὅπως καὶ οἱ τρεῖς κίονες οἱ ὀπισθεν τοῦ ἀγάλματος. Δι' ἀνόδου δὲ σκολιᾶς παρὰ τοὺς παραστάτας ἀνερχόμεθα εἰς τὸν ὄροφον (γυναικωνίτιδα), οὗτινος ἐπὶ τοῦ στηθαίου καὶ ὑπὲρ τοὺς κάτωθεν κίονας αἴρεται δευτέρα σειρὰ κίωνων, ἐνεχόντων τὴν ὀροφήν τοῦ ναοῦ, ῥυθμοῦ ἰωνικοῦ τούτων διὰ τὸ κορυφώτερον καὶ κομψότερον. Μαρμαρίζει δὲ ἅπας ὁ σηκὸς ἐκ τῶν γραφῶν τῶν ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοῦ, ἔργασίας τοῦ Μίκωνος ἴσως καὶ τοῦ Παναίνου, ἐκ τῶν γραπτῶν ἐπὶ τῶν κιονοκράντων ἀνθεμίων, κυματίων, μαιάνδρων καὶ ἐκ τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων—ἀγαλμάτων, ἀσπίδων, κρατήρων, λυχνούχων—πολυτελεστάτων καὶ εὐπρεπεστάτων, ἅτινα ἢ πόλις δεκάτην ἀπὸ τῶν λαφύρων ἔστησεν ἢ αἱ συμμαχίδες πόλεις

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΩΣ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΟΝ
(Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ κ. Κ. Ζησίου)

ἔπεμψαν εἰς τὸ ἡγεμονεῖον αὐτῶν διχιμόνιον ἄστου καὶ ἄνδρες εὐσεβεῖς εἰς τὸ ἱερόν.

Κλείει ὀπισθεν τὸν σηκὸν τοῖχος ὑψόμενος μέχρι τῆς ὀροφῆς, ἔχων δὲ πρὸς ἑκατέραν ἄκρον αὐτοῦ πυλῖδα. Διὰ τούτων δὲ εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ταμιεῖον τέσσαρας ἔχον κατὰ μέσον στύλους ὑψηλοῦς βασιτάζοντας τὴν ὀροφήν, διὰ τὸ μέγα ὕψος πιθανώτατα ἰωνικούς. Ἐνταῦθα ἔχουσιν ἀποταμιευθῆ τὸ ἀπὸ τῶν φόρων τῶν πόλεων ἐπίσημον ἀργύριον καὶ τὰ πολλὰ τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν πομπῶν καὶ τῶν ἀγώνων, καὶ τὰ λάφυρα τὰ ἀπὸ τῶν Περσῶν. Δι' ὑψηλῆς δὲ, ὡς καὶ ἡ ἀνοιγομένη κατὰ τὸν πρόναον, πύλης, ἐξερχόμεθα πρὸς δυσμὰς, εἰς τὸν ὀπισθόδομον· διὰ τῶν στύλων δὲ τῶν καταντικρὺ βλέπομεν τὴν ἐλαϊῶνα καὶ τοὺς ἀμπελῶνας καὶ πέραν τὴν Ἀκτὴν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς Σαλαμῖνος τὰ ἡγιασμένα νερά καὶ πέραν τῆς Πελοποννήσου τὰ πολύμορφα ὄρη καὶ τὸ Ἀραχναῖον ἐν αὐτοῖς. Τοιαύτη εἰκὼν τοιοῦτου πλαισίου ἦτο ἀξία. Κατερχόμενοι δὲ ἐκ τοῦ ὀπισθοδόμου εἰς τὸ δυτικὸν πτερόν, καθορῶμεν τὸν Αἰγάλεον καὶ τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ βαθύτερον τὴν χιονοσκεπῆ κατὰ τὴν κορυφὴν Κυλλήνην· πρὸ ἡμῶν δὲ ἐν τῇ Ἀκροπόλει τὴν χαλκοθήκην, τοὺς ναοὺς τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς καὶ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, τὰ Προπύλαια, μέρος τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης καὶ παρὰ τοὺς ναοὺς καὶ κατὰ δύο πομπικὰς ὁδοὺς ἀρρήτου κάλλους καὶ μεγαλοπρεπείας πομπὴν χαλκῶν καὶ μαρμαρίνων ἀρμάτων, ἵπ-

πων καὶ ἀγαλμάτων ἀνδρῶν, ἡρώων καὶ θεῶν, ὑπερύψηλον δὲ δεξιὰ μεταξὺ Προπυλαίων, Ἐρεχθίδου καὶ τοῦ Παρθενῶνος τὴν θεὸν χαλκῆν ὑπερέχουσαν τὴν ἀσπίδα ὑπὲρ τῆς πόλεως, πρόμαχον αὐτῆς.

Περιερχόμεθα τὸ περιστύλιον κατὰ τὴν νοτιανὴν πλευρὰν, καταβαίνοντες δὲ τὴν κλίμακα τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τοῦ παμμεγίστου βωμοῦ θύομεν μνάς λιθωνοῦ καὶ τὸνδε προσερχόμενοι λέγομεν τὸν ὕμνον.

«Ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ χρυσοφεγγοῦς τῆς μεγαλειότητος Αὐτοῦ κάθηται ὁ Θεός, τὰ ἔργα τῶν πλασμάτων Αὐτοῦ καὶ τὰς τύχας ἐλέγχων, κριτὴς γλυκύθυμος καὶ γαλήνιος καὶ σεμνός.

«Ἐνώπιον τῆς παντοδυναμίας Αὐτοῦ, ἀφελῆ καὶ χαρίεσσαν ἡμφιεσμένος περιβολήν, σῶμα ἔχων ὑψηλὸν καὶ εὐγενές, μὲ κόμην ὡς αἱ ἀκτίνες τοῦ Σειρίου, μὲ ἀστραπηθόλους ὀφθαλμοὺς καὶ μέτωπον φωτὸς μαρμαρυγᾶς ἐκπέμπον προσέρχεται ὁ ἄνθρωπος, ὅπως τελειότατον διέπρασεν αὐτὸν ὁ κόσμος ὁ Ἐλληνικός.

«Πλάσμα οὐτιδανόν, λέγει ὁ Κύριος, τῆς εὐμενείας μου ἀνάξιον, ὄρθιον ἐπὶ τῆς γῆς σὲ ἔστησα, καὶ ἐπ' αὐτῆς κυρίαρχος βαδίζεις. Παντέχνους χεῖρας ἔδωκα εἰς σέ, σοῦ ἐδώρησα τὸν ἑναρμόνιον λόγον, καὶ ἔλαβον ἐκ τοῦ θεοῦ πνευματὸς μου δέσμην φωτὸς καὶ ναὸν αὐτοῦ κατέστησα τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἐγένετο τὸ κτήνος πλάσμα κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν.

«Τί ἔκαμες τῆς θείας εὐσπλαγγίας μου τὰ δωρήματα ταῦτα;»

«Κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ ἄνθρωπος, διὰ τοῦ φωτός τοῦ νοῦ ἔπλασα τὸν Ἑλληνικὸν μῦθον μὲ τοὺς περικαλλεῖς καὶ φιλομειδεῖς θεοὺς του, μὲ τοὺς φιλανθρώπους ἥρωας, εἰκόνας τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, αἴγλην πολιτισμοῦ κατὰ τῆς σκοτεινῆς καὶ ἀκόσμου ὕλης. Ἐπλασα τὰς Χριστάς καὶ τὰς Μούσας. Περὶ τοῦ ἀληθοῦς, περὶ τοῦ καλοῦ, περὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἐφιλοσόφησα, Πάνσοφες.

«Ὅρθιοι ἐβάδισαν εἰς τὸν Μακροβῶνα τῶν Ἀθηναίων οἱ παῖδες καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πέρην τοῦ Ἰφάσιος. Ὅρθιοι ἐστάθησαν πρὸ τῶν μαρτυριῶν τοῦ χριστιανισμοῦ οἱ ὁμολογηταὶ καὶ κατὰ τῆς μωαμεθανικῆς καταιγίδος ὁ Παλαιολόγος.

«Μὲ τοῦ λόγου τὸ δῶρον τὸ θεϊότατον ἔπλασα τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ἐν αὐτῇ ἐποίησα τὴν Ὀδύσειαν καὶ τὴν Ἰλιάδα, τοῦ Πινδάρου τὰ ἐπινίκια, τοὺς Ὀρνιθας τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἐν αὐτῇ ἔγραψεν ὁ Θουκυδίδης τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐν Σικελίᾳ ὄλεθρον καὶ τὸν Φαίδωνα ὁ Πλάτων δι' αὐτῆς ἐκηρύχθη τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέου τὸ Εὐαγγέλιον.

«Δι' αὐτῆς τὴν ἐλευθερίαν ἀνὰ τὴν γῆν ἐκήρυξα, Ἐλευθερε.

«Μὲ τὰς χεῖράς μου, τοῦ νοῦ τοῦ θεοειδοῦς ὑπηρέτιδας, ἔπλασα τὴν Ἰπολυομένην Νίκην τῆς Ἀκροπόλεως, τῶν Ἀντικυθέρων τὸν θεόν.

«Κοσμητὰ χαριέστατε τοῦ πικτύος, ἤγειρα τὸν Παρθενῶνα.»

(Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν Καλλῶν Τεχνῶν τοῦ κ. Κ. Ζησίου)

Αἱ Γαλλίδες ἀπὸ Γαλλίας

Φαίνεται ὅτι ἡ τύχη τῶν γυναικῶν διέρχεται κρίσιμον ἐποχὴν.

Δύο ἀντίθετα συστήματα ἔχουν τολμηροῦς θιασώτας.

Τὸ σύστημα τοῦ Βορρᾶ, τοῦ ὁποῦ οἱ ὀπαδοὶ ζητοῦν διὰ τὰς γυναῖκας τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων των καὶ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ βίου των εἰς κύκλον εὐρύτερον, μὲ ἰδέας τὰς ὁποίας νομίζουν ἠθεσινὰς, ἐνῶ ἔχουν πολὺ μακρυνὴν καταγωγὴν. Ἀς ἐνθυμηθῶμεν τὰς ἀτρομήτους Γερμανίδας καὶ τὰς Bretonnes, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Marius, τοῦ César καὶ τοῦ

Tacite, αἵτινες ἠκολούθουν τοὺς ἄνδρας των εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ αἱ παραδόσεις τῶν Eddas καὶ τῶν Niehelungen βεβαίουν ὡσαύτως τὴν τόλμην, τὸ ἐλεύθερον πνεῦμα καὶ τὴν κοινωνικὴν σπουδαιότητα τῶν γυναικῶν τοῦ Βορρᾶ.

Ἐκυβέρνησαν συχνά, μετ' ἐπιτυχίας, τὰ μεγαλειότερα βασίλεια: Ἡ Marie Tudor, ἡ Ἐλισσάβετ, ἡ βασίλισσα Ἄννα, ἡ βασίλισσα Βικτωρία εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Μαρία Στούαρτ εἰς τὴν Σκωτίαν, ἡ Χριστίνα εἰς τὴν Σουηδίαν, ἡ Αἰκατερίνη ἡ II εἰς τὴν Ρωσίαν. Κατὰ τὰς ἡμέρας μας εἰς τὰ ἀγγλοσαξωνικά καὶ σκανδιναυικά μέρη πλεῖστοι γυναῖκες διέρχονται ζωὴν τελείως ἀνεξάρτητον. Τέλος αἱ νεώτεροι συνθήκαι τῆς ζωῆς συντελοῦν εἰς τὴν μεγαλειότεραν ἀπελευθέρωσιν τῆς γυναικός. Ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ταύτης ἀνάγκης, ἐκ τῶν παραδόσεων τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐκ τῆς ἐμπνευσθείσης ἐμπιστοσύνης ὑπὸ τῶν ἤδη ἐπιτευχθεισῶν ἐπιτυχιῶν, ἐγεννήθη εἰς τοὺς τόπους τοῦ Βορρᾶ ὁ φεμινισμὸς ὅστις ζητεῖ ἀπὸ τὴν γυναῖκα βόλον εὐρύτατον εἰς τὴν ἐν γένει ζωὴν, νέα κοινωνικά καθήκοντα καὶ μάλιστα καθήκοντα πολιτικά.

Πρὸ τοῦ ἐπαγωγῶ — ἴσως φαινομενικῶς — τούτου συστήματος τοῦ Βορρᾶ, τὸ σύστημα τῶν μεσημβρινῶν προβάλλει δειλὸν πλεόν, ἴσως μὲ ὀλιγωτέρας κινδύνους, ἀλλὰ καὶ φυσικὰ μὲ ὀλιγωτέρας ἐλπίδας ἐπικρατήσεως.

Αἱ λατινικαὶ φυλαὶ διετήρησαν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν ζωηρὰν ἀποτύπωσιν τῆς ῥωμαϊκῆς διδασκαλίας. Ἡ γυναικα ἐθεωρεῖτο πρωτίστως ἡ οἰκοδέσποινα, ἡ «matrone». Ἐξαιρέσει ὑψηλῶν τιμῶν κυριῶν τῶν ὁποίων ὁ ἐλεύθερος βίος προξένει σκάνδαλον, αἱ γυναῖκες τῶν ἀληθῶς λατινικῶν χωρῶν δὲν κατεῖχον πολὺ εὐρεῖαν θέσιν εἰς τὴν φιλολογίαν, οὔτε εἰς τὸ θέατρον, οὔτε εἰς τὴν ζωὴν. Πάντοτε ὑπὸ κηδεμονίαν, πάντοτε ὑπὸ τὴν πλήρη ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ συζύγου πολὺ ὀλίγον ἄφινκν τὸν οἶκον. Ἠσχολοῦντο εἰς τὰ οἰκιακά καὶ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των, ἀρκοῦμεναι εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς κοινωνίας. Μία ἀνατροφή περιορισμένη καὶ αὐστηρά, μία δυνατὴ κοινωνικὴ παράδοσις, ὁ φόβος τῆς κοινῆς γνώμης τὰς συνεκράτησαν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἀφανῆ πλὴν εὐγενῆ αὐτὴν ζωὴν.

Ἰδοὺ τὰ δύο συστήματα περὶ τῶν ὁποίων τόσος γίνεται πόλεμος εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν χώραν ἀκριβῶς εἰς τὴν ὁποίαν εὐκόλως ἠδύνακτο νὰ συμβιβασθοῦν τὰ πράγματα, μὲ συνδυασμὸν καὶ τῶν δύο συστημάτων, ἀφοῦ ὡς γνωστὸν ἡ Γαλλία δὲν εἶνε κράτος καθαρῶς

λατινικόν, ἀλλὰ κράμα Βορρᾶ καὶ Μεσημβρίας.

Αἱ Γαλλίδες ἀνέκαθεν ἔπαιζαν ρόλον σημαντικὸν ὄχι μόνον εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν ἢ τὴν κοινωνικὴν, ἀλλ' εἰς τὴν πολιτικὴν, φιλολογικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου. Ὅταν ἀναμνησθεῖται τις τὴν μακρὰν ταύτην καὶ ἐνδοξον παράδοσιν δὲν ἐκπλήσσεται ὅτι ἡ Γαλλίς τῆς σήμερον κατέχει μίαν τὸσον εὐρεῖαν θέσιν εἰς ὕλας τὰς φάσεις τῆς ζωῆς. Γνωρίζει νὰ διατηρῇ τὰ πλεονεκτήματα τῆς καλῆς οἰκοδεσποίνης, εἰς δέουσιν περιστάσιν δεικνύει μίαν πρωτοβουλίαν, μίαν σπανίαν ἐνεργητικότητα τῶν ὁποίων παραδείγματα δὲν συναντῶνται συχνά εἰς ἄλλους λαοὺς. Βλέπει τις ἐμπόρους νὰ διευθύνουν μόναι των μεγάλους οἴκους, γῆρας ν' ἀνορθώνουν τὰ κτυπήματα τῆς τύχης καὶ νάναδεικνύουν ἐξόχως ἐπιφανεῖς οἰκογενείας. Ἡ ἐνεργητικότης αὐτῆ ἐκδηλώνεται διὰ τρόπον ἀξιοπαρατηρήτου εἰς τὰς πλέον δυσχερεῖς περιστάσεις. Τότε ἀποκαλύπτεται ἡ ἠθικὴ ἰκανότης τῆς Γαλλίδος. Ὑπῆρξαν, κατὰ τὸ 1870, αἱ εἰσπράκτορες τῶν ταχυδρομείων αἵτινες διεκινδύνεον τὴν ζωὴν των ἵνα διακόψουν τὴν ἐχθρικὴν ἀλληλογραφίαν. Ἡ σύζυγος προξένου τινος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, κατὰ τὴν σφαγὴν τῶν Ἀρμενίων, δι' ὑπερανθρώπων προσπαθειῶν κατώρθωσε νὰ συνοδεύσῃ μέχρι τῆς ἀκτῆς μίαν ὁμάδα προσφύγων. Καὶ πόσαι ἀφανεῖς ἀφωσιώσεις εἰς τὰς Γαλλίδας τῶν ἀποικιῶν μας καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν πρακτικῶν μας;

Ἰδοὺ τί μαρτυρεῖ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐπίμονον ἐνεργητικότητα τῶν Γαλλίδων, ἰδοὺ περιστάσεις νὰ ὑπενθυμίσῃ τις εἰς τοὺς ξένους αἵτινες μᾶς κρίνουν ἀπὸ τὰς ξεμυαλισμένας γυναῖκας τῶν δρόμων καὶ τῶν καφωδεῶν.

Ἐπρεπε νὰ ἐπιμεινῶ ἐπὶ τῶν στερρῶν πλεονεκτημάτων τοῦ χαρακτῆρος μας, διότι αὐτὰ ἀκριβῶς μᾶς ἀρνοῦνται. Πλεῖστοι κέκτηνται φυσικὴν κλίσιν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην, συχνά καὶ πρὸς τὰς ἐπιστήμας. Πλεῖστοι δεικνύουν ἐξαιρετικὴν κλίσιν καὶ θαυμασίαν ἐπιτηδεσιότητα διὰ τὰς κοσμητικὰς τέχνας.

Καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνάγκην καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς ὑποθέσεις αἱ Γαλλίδες ἔχομεν τὴν εὐστροφίαν τοῦ σπινθηροβόλου γαλλικοῦ πνεύματος. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ τὰ ἐλαττώματά μας. Ὅλοι, ἢ σχεδὸν ὅλοι εἴμεθα φιλάρεσκοι ὅπως ἄλλως τε καὶ αἱ γυναῖκες τῶν ἄλλων κρατῶν. Ἄλλὰ τὸ κακὸν εἶνε αἰσθητότερον παρ' ἡμῖν διότι εἰς τὴν τέχνην αὐτὴν, ἐπιτυγχάνομεν καλλίτερον.

ΑΘΗΝΑ Η ΠΑΡΑ ΤΟ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΝ ΕΥΡΕΘΕΙΑ
(Ἱστορία Καλλῶν Τεχνῶν Κ. Ζησίου)

Ἡ δράσις τῆς Γαλλίδος εἶνε ἀφ' ἐνός ἡ συνέπεια τοῦ χαρακτῆρος της καὶ μακρῶν παραδόσεων, ἀφ' ἑτέρου ἡ συνέπεια τῆς ἀνατροφῆς της, τῶν πόρων τῆς οἰκογενείας της, τοῦ κύκλου ἐν ᾧ ζῆ καὶ ἐνός οὐσιώδους ἐξελιγμοῦ ὅστις διαμορφώνει βαθμηδὸν τὴν παλαιὰν κοινωνίαν. Ἐν τούτοις αἱ γυναῖκες τῶν διαφόρων τάξεων δὲν λαμβάνουν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν δράσιν αὐτήν. Χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν τὴν διαφορὰν τῶν ἀτομικῶν χαρακτῆρων δὲν ἔχουν ὅλοι τὴν περιστάσιν νὰ ἐπιδείξουν τὰς ἀρετάς των. Ἀφίνουσαι κατὰ μέρος τὴν κοσμικὴν ἥτις βαρύνεται, καὶ τὴν ἐργάτιδα, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τὸν καιρὸν νὰ ζῆ μὲ τὸν ἑαυτὸν της, ἀς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν μεσαιὴν τάξιν ἣτις σχε-

δὸν πάντοτε εἶνε ἡ πιστοτέρα εἰκὼν μιᾶς κοινωνίας.

Ἄν καὶ πρὸ ἐνὸς καὶ πλέον αἰῶνος ὁ κόσμος ἀλλάσσει γύρω μας ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, ἡ Γαλλίς χωρὶς νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ καμμίαν παράδοσιν ὁμοιάζει καὶ θὰ ὁμοιάζῃ εἰς τὴν Γαλλίδα τῆς παλαιᾶς ζωῆς. Ὡς ἐκ τῶν νεωτέρων συνθηκῶν ἀναγκάζεται νὰ ζῆ εἰς τὴν κοινωνίαν ῥόλον παλαιὸν καὶ νέον μαζῆ, διοικητὸν οἶκον τῆς ἀκολουθεῖ ὅμως καὶ τὴν πρόσδον τῶν ιδεῶν· θέλει ν' ἀναπτυχθῇ· βλέπει ν' ἀνοίγουν δι' αὐτὴν σχολεῖα, λύκεια καὶ πανεπιστήμια ἀκόμη. Ἀλλὰ προτιμᾷ ἐξ ὅλων τὸν ῥόλον τῆς οἰκοκυρᾶς, γεπτομένη πάντοτε πῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον τῆς, ἐξασκοῦσα ἐπάγγελμα ἢ τέχνην τινά.

Τὸ μέλλον τοῦτο τῆς Γαλλίδος τὸ μαντεύουν εὐκόλως ἐκ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς δράσεώς τῆς. Καὶ τρομάζομεν πολὺ διὰ τὴν τύχην ἧτις μᾶς ἀναμένει. Ἡ Γαλλίς τοῦ μέλλοντος θὰ κρατήσῃ ἀξιοπρεπῆ θέσιν εἰς τὴν οἰκογενειάν τῆς καὶ τὸν κόσμον θὰ ἔχῃ μὲν ὀφωσιν τοιαύτην ἧτις θὰ τῆς ἐπιτρέπῃ νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ συζύγου τῆς· θὰ δύναται ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας. Χάρις εἰς μίαν στερεάν καὶ συστηματικὴν ἀνατροφὴν θ' ἀνακαλύψῃ βαθμηδὸν ἐν αὐτῇ πλεονεκτήματα καὶ ἰκανότητα, ὑπνώτοντα ἢ σπανιώτερον δεικνύμενα εἰς τὰς προγόνους τῆς.

Καὶ ἤδη, εἰς τὴν διαμόρφωσιν αὐτὴν τῆς Γαλλίδος, ἐρωτῶ: τί θὰ χάσουν οἱ ἄνδρες; ἀλλά, καὶ πόσον αὐτὴ θὰ ὠφελῆθῃ...

(Κατὰ μετάφρασιν)

ΦΑΝΗ ΜΙΑΟΓΛΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΤΣΑΛΑΠΑΤΗΜΑ

Στὰ 1898 τὸ Μάη ἀποσπάσθηκα στὸ 9ο εὐζωνικὸ τάγμα. Τοῦτο μαζὶ μετὰ τὸ 3ο Πεζικὸ Σύνταγμα ἔκαναν τὴν πρωτοπορεία τοῦ στρατοῦ ποῦ θὰ ἐμπαινε γιὰ δευτέρη φορά στὴ Θεσσαλία. Πήγαμε, θυμᾶμαι, ἀποβραδὸς καὶ στρατοπεδέψαμε κάτου ἀπὸ τὴ Μουχλοῦκα. Οἱ προφυλακὲς τῶν Τούρκων εἴτανε βγαλμένες στὴ ράχη καὶ κοίταζαν τοὺς ἐλιγμούς ποῦ ἔκανε τὸ σῶμα πρὶν νὰ καταλισθῇ. Τότε ἄκουσα πίσω μου μιὰ φωνή:

— Βρὲ τοὺς γουρνομῦτες, φόβο ποῦ μᾶς ἔχουνε!...

Ἔλεγε ἐκεῖνος μὴ ὄχι καὶ τέτοιο λόγο. Γύρισα ξαφνισμένος καὶ εἶδα ἕνα ἔφεδρο δεκανέα νὰ με κοιτάζῃ καὶ νὰ χαμογελά, σὰ νὰ περιμένε νὰ τοῦ εἰπῶ—μπράβο σου!

— Ἐκεῖνοι μᾶς φοβᾶντε γιὰ ἐμεῖς ποῦ φύγαμε σὰ λαγοί; τοῦ εἶπε ἕνα εὐζωνάκι ποῦ ἀνάθε φωτιά δίπλα του.

— Μήπως φύγαμε ἀπὸ φόβο; τ' ἀποκρίθηκε ὁ δεκανέας. Μᾶς διάταζαν καὶ φύγαμε· ἀλλοιῶς...

Μοῦ ἤρθε νὰ τὸν μπατσίσω· μὰ βυστάχτηκα. Τὸν καλοκοίταξα μοναχά. Τὰ μάτια του μικρὰ καὶ παμπόνηρα· τὸ πρόσωπό του μελαχροινὸ καὶ ἀνήσυχο· τὰ χεῖλη του φουσκωτά, ζαδιάντροπα. Δὲν εἶχαμε μιὰ ὥρα πορεία καὶ εἴτανε σὰ θε μου καὶ συχώρεσέ με. Εἶχε παρὰ πῶδα τὸ ντουφέκι του καὶ κρεμοῦσε στὴ μπουκά τὸ ξεχαρβαλωμένο κορμί του σὰν κουρέλι. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔτρεχαν δῶθε—κεῖθε, πρόσταζαν μάλωναν· χωράτευαν ἢ δουλεύανε· ὅλοι ἔκαναν κατιτὶ γιὰ τὸν καταυλισμό. Ἐκεῖνος τίποτα· μοναχὰ γύριζε σὰν ἀγοῖμι τὰ μάτια του ἀνήσυχα νὰ μὴν παρατηρηθῇ ἀπὸ κανένα ἀνώτερο. Κατάλαβα πῶς ἂν ἔλειπα καὶ ἐγὼ θὰ ζαπλωνότανε κατὰ γῆς τ' ἀνάσκελα.

— Πῶς δὲν κάνεις τίποτε καὶ σύ, δεκανέα, τὸν ρώτησα.

— Τὰ κάνουν οἱ ἄλλοι· μ' ἀποκρίθηκε μετὰ τὸ ἴδιο χαμόγελο καὶ τὰ ἴδια πονηρὰ μάτια.

— Μὰ ἂν ἔλεγαν καὶ οἱ ἄλλοι τὸ ἴδιο;

— Μὴ δὲν τὸ λένε; Νομίζεις τοῦ λόγου σου πῶς ὅτι κάνουν τὸ κάνουν μετὰ τὴ θέλησή τους; Μπα· δὲν τὰ καταφέρνουν καὶ γιὰ τοῦτο.

Ἔλεγε μεγάλη ἀλήθεια καὶ ἄρχισα νὰ τὸν προσέχω ἀπὸ τότε. Καὶ δὲ μοῦ εἴτανε δύσκολο. Πῶς τὰ κατάφερνε δὲν ξέρω, μὰ κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ βρισκότανε μπροστά μου. Οἱ σάλπιγγες βαροῦσαν ἐγερτήριο, σιωπητήριο· φόρτωση-ξεφόρτωση, ἀναφορά συσσίτιο ἐκεῖνος πάντα γύρω μου νὰ με κοιτάζῃ στὰ μάτια. Κάθε βράδυ τὴν ὥρα ποῦ ζαπλωνόμουν νὰ κοιμηθῶ κοιτάζοντας τ' ἀστέρια νὰ τὸν ἀποπάνου μου. Ἐφερνε τὸ σέβας βιαστικὰ καὶ ἀφρόνιστα σὰ νᾶλεγε μέσα του «μεταξὺ μας τώρα...» ἔπεφτε σταυροπόδι χάμου καὶ κύλλαε τὰ μάτια στὸ τσιγάρο μου. Πολλὲς φορές τοῦ πρόσφερα τὸν καπνό μου. Κάποτε ὅμως ἔκανα πῶς δὲν πρόσεχα ἢ πῶς ξέχασα. Τότε ἔπαιζε τὰ μάτια του ἀπὸ μένα στὸν καπνὸ καὶ ἀπ' τὸν καπνὸ σὲ μένα. Ἐπειτα ἔπαυε τὴν κουβέντα του καὶ ξεροκατάπιε. Ἐγὼ τὸ χαζό. Ἐκεῖ-

νος ἀνυπομονοῦσε· ἄρχισε νὰ στριφογυρίζῃ στὴ θέση του· ἔκανε πῶς ξυνότανε.

Τέλος πᾶτ! κιούτ!... χτυπιότανε στὸ πρόσωπο καὶ στὸ σῆρο.

— Κουνούπια ἔχει ἀπόψε! ἔλεγε.

— Μπα· ἐγὼ δὲ, νοιώθω κανένα.

— Βαστᾶς τσιγάρο τοῦ λόγου σου. Μετὰ τὸ μπαρτόν...

Καὶ μετὰ τὸ μπαρτόν ἔβλεπε μιὰ χερουῖλα μαυρειδερὴ νὰ πέφτῃ σὰν ὄρνιο στὸ πακέτο μου.

Εἶταν ἕμως πολὺ εὐχάριστος στὶς κουβέντες του. Πρὸ πάντων ἔμα διηγότανε σκηνὲς ἀπ' τὸν πόλεμο κατανοῦσε ἀμίμητος. Περιγραφικὸς, φαντασιολόγος, ἀνεκδοτολόγος, παρατηρητικὸς. Σὲ ὅλα εἶταν παρών, ὅλα τὰ ξηγοῦσε, γιὰ ὅλα εἶχε τὸ συμπέρασμα του. Τὸν κυρίευσ ὅμως τὸ κωμικόν. Καὶ στὴν πιὸ θλιθερὴ διήγησή του πέταε ξαφνικὰ μιὰ κωμικὴ λεπτομέρεια καὶ τὰ γύριζε ὅλα στὸ ἀστεῖο. Καὶ τότε δὲ σεβότανε κανένα.

Στρατηγούς, στρατιῶτες δικούς μας, τούρκους, τὸν ἑαυτὸ του τὴν πατρίδα του, ἠθικὲς καὶ δόγματα ὅλα τὰ ἔκανε σκύβαλα. Πολλὲς φορές μετὰ σκύλιαζε ὁ τρόπος του. Μὰ πρὶν προφτάσω νὰ τὸν παρατηρήσω, πέταε μιὰ λέξη τότε ζετσίπωτη ποῦ μ' ἀποστόμωνε. Φαῦλος εἶταν, μὰ φαῦλος εὐχάριστος.

— Κι' ὁ παλιόγερος ὁ Μαθουσάλας, νὰ ξέρης, δὲν εἶδε στὴ ζωὴ του ὅσα εἶδα ἐγὼ μέσα σ' ἕνα χρόνο· μοῦ εἶπε μιὰ βραδυὰ ποῦ στρατοπεδεύαμε στοὺς Μύλους. Τί λές, ἀδερφέ! κοιμόμουν καὶ ζύπνητα· εἶδα τὸν ἑαυτὸ μου, μέτρῃ τὸ ἀνάστημά μου, γνώρισα τῆς πληγῆς μου. Σοῦ λένε μερικοί: εἰρήνη στοὺς λαούς. Γιατί, κύριε; Γιὰ νὰ κάνῃς τὸ κέφι σου; Ἐκπλῶσου νὰ κοιμηθῇς γιὰ νὰ ἰδῆς τί γίνεται· ψύλλοι, κοριοί, ἀρρώστιας, ὅλα τὰ παράσιτα χυμᾶνε ἀπάνου σου. Ἐτσι ἔμα εἰρηνεύουν οἱ λαοί· τὰ παράσιτα βγαίνουν καὶ τοὺς τρυᾶνε ἀλύπητα. Εὐπνίστα; τὰ παράσιτα λουφάζουν. Μὰ βλέπουν οἱ λαοὶ τὰς δαγκωματιὰς καὶ ἂν θέλουν τίς γιαιτρεύουν. Ὅπως θὰ γιαιτρεύουμε καὶ ἐμεῖς τώρα τίς δικές μας δαγκωματιὰς. Ἄσε νὰ πάω στὴν Ἀθήνα καὶ θὰ ἰδῆς. Κρήτη σοῦ λένε, Μακεδονία, δὲν ξέρω τί. Τί νὰ τὴν κάμω τὴν Κρήτη καὶ τὴν Μακεδονία ποῦ εἶμαι γιομαῖτος ὄμπυ; Νὰ τίς ὀμπυάσω καὶ ἐκεῖνες; Ὅχι· καλύτερα νὰ γιαιτρευτῶ πρῶτα. Θὰ πάρω ἕνα σίδερο καυτό, κόκκινο σίδερο καὶ θὰ τὸ περάσω στὶς πληγῆς μου ἀλύπητα. Τσί... τσί... τὸ σίδερο· κάτου τὰ σάπια κρέατα. Δὲ θὰ κρατήσω τὴ φωτιά μου ἂν δὲν ἰδῶ τὴ ζωτανὴ τὴ σάρκα νὰ σπαρταρᾷ. Ὅχι μοῦ εἶπες:

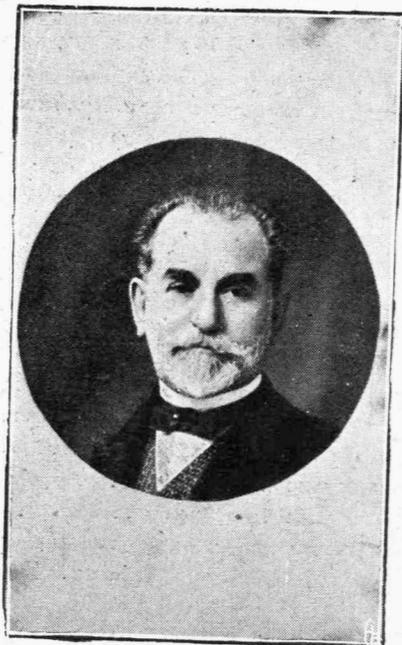
Πρέπει νὰ πᾶς ὡς τὸ κόκκαλο. Θὰ πάω. Ὅχι ὡς τὸ κόκκαλο, ὡς τὸ μεδοῦλι θὰ πάω. Τὴν κακομοῖρα τὴν Ἑλλαδοῦλα, τὴν πατρίδα μας! Δὲν ξέρεις; τώρα ποῦ τὴν βλέπω ἔτσι πληγιασμένη, καταφρονεμένη, ἐτοιμοθάνατη, τὴν ἀγαπάω περισσότερο. Λόγω τιμῆς τὴν ἀγαπάω περισσότερο. Τοῦ λόγου σου δὲ γνώρισες παιδιὰ νὰ καταλάβῃς. Πρῶτα μένα γιὰ νὰ μάθῃς τὴν καύλα τους. Μὰ πιὸ πολὺ λαχταρᾷ ἐκεῖνο τὸ μικρὸ τ' ἀρρωστιαρικό. Ὁ πόνος του με σφάζει. Μωρὲ ζήτ' ὁ πόλεμος καὶ ὁ Ζηρρός.

Τοῦ λόγου σου ἔκαμεν σὲ καρᾶβια καὶ ξέρεις. Ὅσο ἔχει καλὸ τὸν καιρὸ ἕνα καρᾶβι, πάει τὸ δρόμο του. Καλὰ-καλὰ κυβερνιέται, πάει τὸ δρόμο του. Μὰ ἤρθε ἄξαφνα φουρτοῦνα, κόπηκε τόνα σκοινί, ἔσπασε ἕνα πιάτο στὸ μαγειριὸ; βλαστήματα. Δὲ γνωρίζεις τὸ σκυλὶ τὸν ἀφέντη του. Ἐτσι ἔγινε καὶ στὸ κράτος. Ὅσο εἶχαμε ἡσυχία κουτσὰ στραβὰ ταξιδεύαμε. ἤρθε ὁ πόλεμος καὶ τᾶκαμε σαλάτα. Ξέρεις πῶς μοῦ φάνηκε; Σὰ νὰ πᾶρα ὅλα ταξιδιώματα νὰ τᾶκλεισα σὲ μιὰ σφαῖρα γυάλινη καὶ νὰ κύλησα τὴ σφαῖρα πέρα-δῶθε. Τί θὰ ἰδῆς; φύρδη-μύρδη ὅλα. Ἀξίεις τ' ἀνάσκελα, πατριωτισμούς κούρδουκέφαλα, παληκαριές, μυαλά, φιλότιμο, παράδοση, πόζες κατὰ διαβόλου. Ὅλα τέλος θὰ τὰ ἰδῆς μὰ κανένα στὴ θέση του.

Μὰ ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἔκαμε τὴν πιὸ μεγάλη ἐντύπωση εἶταν στὸ τέλος. Τὸ βάστηξε, θαρρεῖς, ὁ τρισκατάρτατος γιὰ νὰ ρεζιλίψῃ τὰ πάντα. Δὲ θὰ τὸ ξεχάσω ποτέ μου. Εἶμαστε κατὰ τὴν Ἀντινίτσα καὶ φύγαμε στὴν πρώτη τουφεκιά. Εἶμαστε τὸ τέταρτο σύνταγμα καὶ τὸ εὐζωνικό. Ὅχι τουφεκιά, τουφεκιά δὲ μᾶς ρίξανε-γιατὶ νὰ γαλάσουν τὴ ριζιά τους; Τοὺς ἴδαμε μοναχὰ καὶ τὸ βάλουμε στὰ πόδια. Ὅχι, ψέματα· γιὰτὶ νὰ εἰπῶ ψέματα; δὲν τοὺς ἴδαμε τοὺς ἴδιους. Μιὰ φορά τοὺς εἶδα στὴ Μελοῦνα, τὴ Μελοῦνα τὴν ἀτιμη! Τί διάβολο τὴν ἤθελαν τὴ Μελοῦνα καὶ τὴν ἔβαναν στὸ σύνορό μας; Δὲν τοὺς τὴν ἔδιναν ἀπὸ τότε τῶν τουρκῶν νὰ μὴν ἔχουμε σκοτούρες!

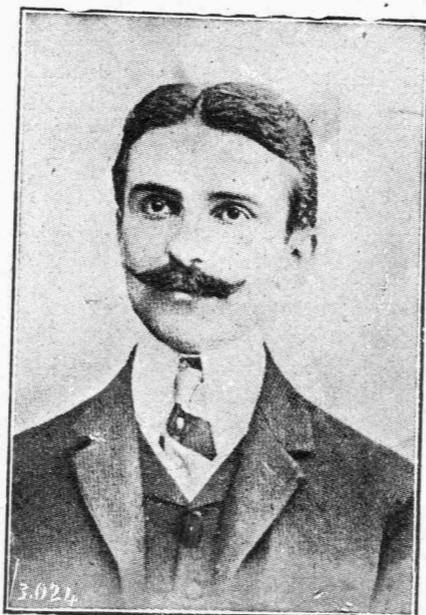
Ὡς τόσο πολεμήσαμε καλὰ ἐκεῖ. Ὅχι νὰ τὸ παινευτῶ· πολεμήσαμε καλὰ! τοὺς εἶδα τοὺς γουρνομῦτες, νὰ, ἔτσι, πρόσωπο με πρόσωπο, ἤρθαμε στὰ χέρια. Μωρὲ ἔδωκα λογγές! ἔδωκα λογγές! ν' ἀγιάσουν τὰ χέρια μου. Καὶ μετὰ κοίταζαν, οἱ δόλιοι, μετὰ κοίταζαν ποῦ τοὺς σούβλιζα, σὰ νὰ μοῦ λέγανε: κάμε νιάφι! δὲ φταῖμε μεῖς, μπάραμπα!... Μὰ ποῦ ἐγὼ! Ὅσο ἔκανα κάτου καὶ ἀγνάντευα τὴν Ἀλασσῶνα, σὰ νύφη ζαπλωνομένη, δὲς του μπηχτές. Καρτέρει καὶ ἔφτασα, τῆς φώναζα. Μιὰ μπεοπούλα θέλω, μιὰ σουλτάνα γιὰ τὸ

ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Υπουργός του Έμπορίου και της Βιομηχανίας

Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

Υπουργός της Παιδείας

κρεβάτι μου. Κι αν δεν είνε σουλτάνα ας είνε χριστιανή· δέ με μέλλει.... Κολύμπησα στο αίμα, τέλειωσε....

Μά τώρα στην Αντινίτσα δέν τους ἴδαμε· καυμένη, κουρελοῦ, ἀλήθεια· δέν τους ἴδαμε. Τὰ φέσια τους μονάχα σάν παπαρούνες στὸν κάμπο, τὰ φέσια τους ἴδαμε κι ὅπου φύγη· φύγη. Νέφτη μᾶς βάλανε! φτάσαμε στὴν Ταράτσα καὶ χυθήκαμε κατὰ τὴ Λαμία· χυθήκαμε γοργοπόταμο. Καὶ τοῦ κλαριοῦ τὸ τίναγμα καὶ κείνο μᾶς τρόμαξε. Ροβόλαξαν μαζί εὐζῶνοι καὶ φαντάροι· κάρρα, μουλάρια, ἄλογα, πυροβόλα ἔλα σκιαγμένα. Ἡ ψυχὴ στὰ δόντια, στὴ φτέρνα τὸ φιλότιμο. Κάπου ἔπεφτε μιὰ μπαταριά· Κάποια σάλπιγγα ἠχολογοῦσε: τατά!... τατά! Πῦρ ὀμαδοῦ! Μὰ ποιὸς ἄκουε, ποιὸς νὰ γυρίσῃ πίσω του; Ὅλοι θέλαμε νὰ φύγουν ἀπ' τὰ μάτια μας τὰ κούκνια τὰ φέσια. Ὁζῶ, διάολε!

Ἔτσι φτάσαμε στὸ δρόμο τὸν ἀμαξητό. Μὰ ἐκεῖ στόπ! Ἐνα πυροβόλο καρφώθηκε στὴν ἄκρη κ' ἔφραξε τὸ δρόμο. Οἱ πυροβολητές πηδήσανε κάτω καὶ σκοπίσανε δῶθε-κεῖθε. Οἱ ἐλάτες χτύπησαν δυὸ-τρεῖς φορές τὰ μουλάρια γιὰ νὰ τὸ ξεκολλήσουν· μὰ σάν εἶδαν τὸ ἀδύνατο ἔκοψαν τὰ λουριά, καβάλησαν κ' ἔφυγαν. Ἐφτάσε κείνη τὴ στιγμή κι ὁ ἀξιωματικός,

στ' ἀφρισμένο τοῦ ἄλογο, ἕνας ἀνθυπολοχαγὸς-παιδὶ ἀμούστακο ἔβρισε, βλαστήμησε τοὺς ἐλάτες, ἔπειτα σκαλιὰ τ' ἀλόγου καὶ πάει κ' ἐκεῖνος κατὰ τὴν πόλη. Ἀπὸ μᾶς ἄλλοι καβάλησαν τὸ κανόνι καὶ πέρασαν, ἄλλοι ῥιζτηκαν στὰ σπαρτά· ἕνας πίσω τοῦ ἄλλου· ἕνας ἀπάν' ἀπὸ τὸν ἄλλον. Κ' ἡ σάλπιγγα πίσω μας ἠχολογοῦσε τατά!... τατά!... σὰ νᾶλεγε: παιδιὰ ποῦ πᾶτε!... ποῦ πᾶτε!... Καὶ τὸ κανόνι βρόνταε, βρόνταε δυνατά: ἀπὸ σᾶς ἔφαγα!....

Ἄξαφνα στὸ κλῶσμα τοῦ δρόμου φάνηκε μπροστὰ ἕνας γέροντας. Μὰ τί γέροντας· σιητὸς σὰ ριζιμιὸ λιθάρι. Κι ἀπάνω στὴν κορφή του χιόνι-χιόνι τὰ μαλλιά! φάντασμα εἶταν, ἄνθρωπος σωστός εἶταν, δὲ μπορῶ νὰ εἰπῶ· φουστανελά φοροῦσε· φουσέκιε σταυρωτά· χροῖνα πολλὰ στὴ βράχη του· περηράνειε στὸ μέτωπό του.

— Πίσω, παιδιὰ, πίσω γιὰ ὄνομα Θεοῦ! φώναξε σφίγγοντας τὸ γκαρὶ του.

Σταθήκαμε· δυὸ τρεῖς μοναχὰ πετάχτηκαν πλαγικιστά, σάν τοὺς λαγούς ἀπ' τὴ φτέρη καὶ τοῦδουαν. Οἱ ἄλλοι σταθήκαμε καὶ τὸν κοιτάξαμε κομπιασμένοι.

— Κ' ἐγὼ μαζί σας, παιδιὰ! ἔλεγε ὁ γέ-

ροντας· καὶ τὰ δόλια μάτια του δακρύζανε· κ' ἐγὼ ποῦ πρεπε τὴν νὰ κοιμηθῶμαι ἀξύπνητα, ξύπνησα στὴ ντροπὴ σας. Πᾶμε, μαζί θὰ πολεμήσουμε. Ὅλα χάνονται σήμερα, ὅλα ντροπιάζονται. Πᾶμε κ' ἐμεῖς νὰ νὰ χαθοῦμε!...

Μὰ τὴν ἀλήθεια σοῦ λέω· τὰ λόγια του μ' ἄγγιξαν στὴν καρδιά. Ἦθελα νὰ γυρίσω πίσω, νὰ πολεμήσω, νὰ σκοτωθῶ. Δέν ἤθελα νὰ φύγω πιά, δέν ἤθελα....

— Ἔτσι, ἔ; πετιέται κάποιος καὶ τοῦ λέει ἀναμπουχτικά.

— Ἔτσι, ναί! φωνάζει ὁ γέροντας ἄγρια· κ' ἔτρεμε σύγκορμος. Γυρίστε πίσω σᾶς λέω! Κ' οἱ τούρκοι ἄνθρωποι εἶνε, κρέας ἔχουνε. Πᾶμε σᾶς λέω, πᾶμε!

— Σῦρε μοναχὸς σου.

Λακκίσανε πάλι δύο τρεῖς ἄλλοι τ' ἀνοιξαν τόπο νὰ περάσῃ. Μὰ ἐκεῖνος ἀντὶ νὰ περάσῃ ἄναψε. Μᾶς ἔβρισε, σήκωσε τὸ ντουφέκι καταπάνου μας.

— Κανεῖς μὴν κουνηθῆ! πρόσταξε ἀγκομαχώντας.

Ἐκείνη τὴν ὥρα στ' ὀρρίζουμε-εἶδα πολλοὺς, μὰ πολλοὺς νὰ μὴ ξέρουν τί θέλουν· διस्ताξε ἡ ψυχὴ τους. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἀκούστηκε μιὰ ὀμβροντία κανονιοῦ: ντάμ! ντάμ!.. Καὶ μὲ τὴν ὀμβροντία ἕνα ρέκασμα καὶ ποδοβολὴ καὶ σάλαγγες. Μᾶς ἔσπρωξαν, μᾶς πάτησαν, μᾶς ἔρριξαν πέρα-δῶθε. Πέρασαν πυ-

ΕΜΜ. ΡΕΠΟΥΛΗΣ

Υπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν

Χ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Υπουργός τῆς Δικαιοσύνης

ρόβουλα, κάρρα, μουλάρια, ἄλογα, εὐζῶνοι καὶ φαντάροι, σαρώσανε τὸν δρόμο.

Μὲ σάρωσαν καὶ μένα, μ' ἔρριξαν σ' ἕναν τράφο· ψηλὸς ὁ τράφος καὶ χτύπησα. Ἐμεινα ξερός κάπου μισὴ ὥρα. Ἄμα συνήρθα κ' ἔκαμα νὰ σηκωθῶ, ἔνοιωσα τὸ πόδι μου βαρὺ-μολύδι. «Ἄν, Γεωργοῦλα μου, εἶπα μέσα μου· ζωὴ στὰ μουλάρια σου! Κάποιο πυροβόλο μοῦ τῶκοψε τὸ πόδι». Ἐπειτα βεβαιώθηκα πῶς εἶτανε στραγγουλισμα. Καλά, εἶπα· δὲ γαλαίει ὁ διάβολος τὴ φωλιά του. Σηκώθηκα ὅπως ὅπως, σκάλωσα μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια στὸ δρόμο. Τὸ λεφοῦσι πέραγε ἀκόμη. Μάνα μου τ' εἶταν ἐκεῖνο! οὔτε στὸν ὄχτρό σου νὰ τὸ ἰδῆς. Μωρ' σὲ τέτοιο χάλι βρισκόμουν κ' ἐγὼ; σκέφτηκα. Καὶ μ' ἔπιασαν τὰ γέλοια. Μωρέ, πῶς καταντάει ὁ μαῦρος ἄνθρωπος! Ριπιτὶ σωστό! Τοῦλάχιστο ἐμεῖς τὸ δειξάμε στὴ Μελοῦνα. Ἦρθαμε στὰ χέρια· ἔδωκα λογγές! ἔδωκα λογγές!... Ἄς εἶνε· κάτω παραπέρα, τί νὰ ἰδῶ; Τὸ γέροντα τὸ φουστανελά ποῦ ἤθελε νὰ μᾶς γυρίτῃ στοὺς τούρκους. Κοίτουσαν μέσα στὸν κουρνιαχτὸ καταματωμένος, πατημένος, ἀγνώριστος. Ὅλος ὁ στρατὸς πέρασε ἀπὸ πάνου του καὶ τὸν ἔκαμε λυῶμα. Νᾶβλεπες τ' ἄσπρα του μαλλιά ζυμωμένα μὲ τὸ αἷμα καὶ τὸν κουρνιαχτὸ τί ἄσχημα ποῦ εἶταν. Σάν τράγος σφαγμένος, χρχά! Καὶ τὰ μάτια του, πεταμένα σάν αὐγά, ἐβλεπᾶν τὸ λεφοῦσι

κι' ἀπορούσαν ἀκόμη. Τσαλαπατημένος κι ἀπορούσε, ἀκούς! Δὲ σήκωνε τὰ δόλια του τὰ χέρια καὶ νὰ μᾶς δώκῃ: νὰ τε, παλιόσκυλα! νὰ τε! νὰ τε! χαχαχά... κοπρίτες! παλιόσκυλα! χαχαχά!...

(Νέα Ζωή)

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΥΑ ΝΙΚΗΤΡΙΑ

(Βραβευμένον ἔργον τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας)

Ὅσον ἀπλουστέρᾳ εἶνε ἡ γυναῖκα, τόσο περισσότερο αἰσθάνεται τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀνδρός. Αὐτὸ κάμνει τὴν Ἀμερικανίδα τόσο δύσκολον νὰ συγχωρήσῃ εἰς τὴν περιστάσιν αὐτήν. Ἡ Εὐρωπαϊαὶ συγχωρεῖ συχνά, διότι γνωρίζει καλλίτερον τὴν ζωὴν, τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸ πάντων διότι μένει εἰς τὴν ψυχὴν τῆς πολὺ ὀλιγωτέρᾳ πρωτόγονος ὕλη. Συγχωρεῖ χωρὶς νὰ λησμονήσῃ ἐν τούτοις. Ἡ ἀπιστία, ἡ ἀπάτη εἶνε διὰ τὴν γυναῖκα ὅτι ὁ πάγος διὰ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματα εἶνε τὰ ἴδια καὶ συχνὰ ἀθεράπευτα.

Ἐὰν ἡ Δώρα ἦτο ἀπὸ ἐκείνας ὅπου δὲν συγχωροῦν, ἦτο ὁμοῦ ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ σκέπτονται μὲ ἀταραξίαν. Ὅταν ἠσύχασε ὀλίγον ἤρχισε νὰ ζητῇ σημεῖα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ συζύγου τῆς. Κατ' ἀρχάς δὲν εὔρε κανένα ὅπου ἠδύνατο νὰ τὴν λυπήσῃ, τὸ ἄντικθον. Βεβαίως ἔκαμνε πολλὰς περιποιήσεις τῆς πριγκηπίσσης Μαρίνας, ὅχι ὁμοῦ περισσοτέρας ἀπὸ τὸν μαρκήσιον Βέργα, ἢ ὅποιον δήποτε ἄλλον. Βεβαίως τὴν σημαίνουσαν μεγάλην κυρίαν ἐπεριποιούντο καὶ ὄχι τὴν γυναῖκα... Τὴν γυναῖκα! ἀλλὰ ἦτο τοῦλάχιστον σαράντα πέντε ἐτῶν, ἴσως πενήντα! Ἐβαφε τὰ μαλλιά τῆς, τὰ τσίνουρά τῆς καὶ τὰ χεῖλη τῆς. Καὶ ὁ Λέλο θ' ἀγαποῦσε τὴν παλαιὰν αὐτὴν εἰκόνα. Αὐτὸ ἦτο ἀδύνατον.

Μίαν παλαιὰν εἰκόνα! τὸ λεπτὸ προφίλ τῆς Δόνας Βιτώριας, τὸ εὐλύγιστον ἀνάστημά τῆς, τὸ χαριτωμένο βάδιμά τῆς, ὁ ἀμίμητος τρόπος χάριτος, μὲ τὸν ὅποιον μετεχειρίζετο τὰ μαλλιά τῆς, παρουσιάσθησαν ἀμέσως ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τῆς Δώρας καὶ τὰ ἄκρα τοῦ στόματός τῆς συνεσπάρθησαν. Περιέργως, μία ἐντύπωσις τὴν ὅποιαν εἶχε πρὸ τινῶν ἡμερῶν, ἀναζωογονήθη ἐπίσης. Ἡ Δόνα Βικτώρια εἶχε ἔλθει

πολὺ ἀργὰ εἰς ἓνα μεγάλο γεῦμα. Μία ἄλλη θὰ ἦτο πολὺ ταραγμένη καὶ θὰ ἐξήτει συγχωρησιν μὲ τρόπον ἀδέξιον, αὐτὴ εἶπε ἀπλούστατα «Συγχωρήσατέ με πολὺ». Καὶ μὲ ποίαν χάριν, μὲ ποίαν ἐτοιμότητα! Ἡ Δώρα τὴν ἐξήλευσε. Ναι, ἀδύνατον νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανεὶς, ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶχε ἐξαιρετικὸν θέλητρον. Ἐπειτα εἶχε τὴν λατινικὴν ἐκείνην ψυχὴν, τὴν ὁποῖαν ὁ Λέλο ἐθεωροῦσε τόσο ἀνωτέραν! Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐτάραξε τὴν καρδίαν τῆς νέας γυναικός. Δὲν ἦτο ἀρὰ γε ἕνεκα τῆς πριγκηπίσσης ὅπου ὁ σύζυγός τῆς ἀπέφευγεν, ὅταν τοῦ ἔλεγε νὰ συνοδεύσῃ τὴν κ. Καρόλ εἰς τὴν Ἀμερικὴν; Δὲν εἶχε πῆ ὀριστικῶς ὄχι, ἀλλ' ἦτο φανερόν ὅτι αὐτὸ δὲν τοῦ ἤρесе, καὶ πολλάκις εἶχεν ἐκφορᾶσει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Σερεζόλ ἢ εἰς τὸ Ριέμοντ, ὅπου ἡ Δόνα Βικτώρια περνοῦσε τὸ καλοκαίρι τῆς.

Ἡ Δώρα ἐπῆρε καὶ πάλιν τὸ ἀνόνημον γράμμα καὶ ἤρχισε νὰ τὸ ἐξετάσῃ. Ἀπὸ τοὺς παραποιημένους χαρακτήρας, ἀπὸ τὸ σχῆμα, τὴν ποιότητα τοῦ χαρτιοῦ, ἐφαίνετο ὅτι προήρχετο ἀπὸ ἀνδρα ἢ γυναῖκα τοῦ καλοῦ κόσμου. Ποιὸς λοιπὸν ἐνδιαφέρετο νὰ καταστρέψῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς;... Κάποια ἐκδίχσις βέβαια! Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦτο ἱκανὸς νὰ κάμῃ τόσο ταπεινὴν πράξιν, ἦτο βεβαίως ἄξιος καὶ νὰ συκοφαντήσῃ... Τὸ ὄνομα τῆς κουνιάδας τῆς τῆς ἦλθε εἰς τὸν νοῦν, ἔπειτα ἐσκέφθη ὅτι ἡ Δόνα Πία δὲν θὰ ἔκαμνε αὐτὸ ποτὲ διὰ τὸν ἀδελφὸ τῆς. Ἐγνώριζε ὅτι ὁ σύζυγός ἐπεσκέπτετο τὴν πριγκηπίσση Μαρίνα, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ ἐγένετο καθημερινῶς τὸ ἀγνοοῦσε. Ἐνόμιζε ὅτι μετὰ τὸν περίπατον ἐπήγαινε εἰς τὴν λέσχην. Τῆς τὸ εἶχε δώσει νὰ τὸ ἐννοήσῃ· τὸ ψέμμα εἶνε τόσο εὐκόλον εἰς τοὺς Λατίνους!... Ὁ Λέλο ἄπιστος! Καὶ ἦτο ἐκεῖ πολὺ κοντὰ καὶ ἐκρυμματο ἦσυχια. Εἶχε τρολλὴν ἐπιθυμίαν νὰ πάῃ νὰ τὸν ξυπνήσῃ, νὰ τοῦ δείξῃ αὐτὸ τὸ γράμμα. Θὰ τῆς ἀπεδείκνυε πειστικότερα ὅτι δὲν εἶνε ἀλήθεια καὶ δὲν θὰ τὸ ἐπίστευε. Ὅχι ἔπρεπε νὰ βεβαιωθῇ μὲ τὰ ἴδια τῆς μάτια. Θὰ ἐπήγαινε εἰς τῆς πριγκηπίσσης μετὰ τῶν ἐξήμιση καὶ τῶν ἐπτάμισιν, καθὼς τὴν ἐσυμβούλευε τὸ γράμμα. Εἶχε μίαν θαυμασίαν πρόφασιν: τὴν προηγουμένην, ἓνας ὑπρέτης παρουσιάσθη μὲ ἓνα συστατικὸν τῆς πριγκηπίσσης. Θὰ ἤρχετο νὰ τῆς ζητήσῃ πληροφορίας συμπληρωματικὰς. Θὰ ἔβλεπε τὴν ἐντύπωσιν ὅπου θὰ ἐπροξένοι ἢ παρουσία τῆς. Ἴσως δὲν θὰ τὴν ἐδέχοντο. Ἐ, τότε θὰ ἐπερίμενε μέσα εἰς τὸ ἀμάξι τῆς, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν· ἐὰν ἐξήρχετο ὁ σύζυγός τῆς θὰ ἐμάνθανεν ὅτι τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο γράμμα δὲν ἐψεύσθη. Καὶ

τότε!... Ἄ! αὐτὸ τῆς προξενούσε φοβερὰν λύπην.

Ἐσηκώθη ἀποτόμως, ἐκτύπησε διὰ τὴν καμαριέρα τῆς καὶ ἐπέρασε εἰς τὸ δωμάτιον τῆς τουαλέττας τῆς. Ἐνῶ ἐνδύετο καὶ ἐστολίζετο ὑπέφερε μὲ τρόπον φοβερόν. Ἐνόμιζε πῶς μέσα στὸ μυαλό τῆς εἶχε μιὰ φωνὴ ἀπὸ ἐχίδνας. Ἐξαφνα ἐσκέφθη τὸν Ἰάκωβον Ἀσκότ. Λοιπὸν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἢ ἀνταπόδοσις τῶν πράξεών μας καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ τὴν ἀπιστίαν τῆς πρὸς ἐκεῖνον; Τύφισ συνειδήσεως ἐγεννήθη εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τοῦ εἶχε προξενήσει παρομοίαν λύπην. «Δὲν ἐγνώριζε ὅτι αὐτὸ εἶνε τόσο σκληρόν!» Ἐπειτα σηκῶνουσα τοὺς ὤμους μὲ τὴν παιδικὴν ἐκείνην ἄγνοιαν ὅπου αἱ περισσότεραι γυναῖκες ἔχουν, διὰ τὴν ἀνδρικὴν καρδίαν· «οἱ ἄνδρες δὲν ὑποφέρουν ὅσον ἡμεῖς».

Εἰς τὸ βάθος ὁμοῦ τῆς ψυχῆς τῆς ἡ Δώρα εἶχε τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ σύζυγός τῆς τὴν ἀγαποῦσε, καὶ ἡ βεβαιότης αὐτὴ ὅσον ἐπήγαινε ἐγένετο καὶ μεγαλειτέρα. Εἰς παρομοίας περιστάσεις ὅλοι ἔχουμεν περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον τὸ ἀλάνθαστον ἐνστικτὸν τῶν πραγμάτων καὶ αὐτὸ καὶ μόνον πρέπει ν' ἀκούωμεν. Ἡ κόμησσα ἐβιάσθη πυρετωδῶς εἰς τὴν τουαλέτταν τῆς, εἶχε ἀνάγκην νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἐπρεπε νὰ ἠσυχάσῃ ὀλίγον πρὶν ἐπανίδῃ τὸν Λέλο, χωρὶς αὐτὸ θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατηθῇ.

Ἐπῆγε πρῶτον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Quirinal ἔκαμε μιὰ ἀρκετὰ μακρὰν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν μητέρα τῆς καὶ κατέβηκε πάλιν εἰς τὸ Corso. Τὴν πρωϊνὴν αὐτὴν ὥραν συχνάζεται ὁ περίπατος αὐτὸς ἀπὸ πολὺ νέους, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν ἐρωτικὰς συγκινήσεις, ἀπὸ μερικὸς γέροντας, πάντοτε τοὺς αὐτοὺς. Γυναῖκες, μετὰ τῶν ὁποίων πολλὰ Ἀμερικανίδες μὲ φορέματα failleur κάμνον τὸν δῆθεν ὑγεινὸν περίπατόν τους. Ἐκεῖ συναντοῦν τοὺς πιστοὺς τῶν φίλους, τοὺς θαυμαστάς των, ἀνταλλάσσουν χαιρετισμούς, συνοδεύονται συχνὰ ἕως εἰς τὸ σπίτι τους καὶ ἐπιστρέφουν μὲ θαυμασίαν ὄρεξιν διὰ τὸ πρόγευμα. Τὴν κόμισσαν ἐπλησίασε ὁ μαρκήσιος Περέτη, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ διασκεδάζουν τὴν ὑψηλὴν κοινωνίαν. Τὴν συνώδευσεν ὅπως ἔκαμνε συχνά. Συνήθως τοῦ ἀπαντοῦσε εἰς τὰς ἀστειότητάς του εὐθύμως, τὴν πρωϊαν ὁμοῦ ἐκείνην τὸ ρωμαϊκὸν πνεῦμά του ἐπήγαινε χαμένο. Τότε ἤρχισε νὰ τὴν πειράξῃ διὰ τὸ ἀφρημένον καὶ ἀπησχολημένον ὕφος τῆς.

Καὶ ὁμοῦ ὁ περίπατος αὐτὸς τῆς ἔκαμε καλὸ, ἐπέστρεψε ἡσυχοτέρα, ἀποφασισμένη νὰ μὴν προδοθῇ, ἀκόμη νὰ μὴν ὑποφέρῃ πρὸ τοῦ νὰ βεβαιωθῇ. Ἐπῆγε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ γραφεῖόν τῆς διὰ νὰ γράψῃ ἓνα γραμματάκι. Μετὰ τινὰ λεπτὰ ὁ Λέλο ἦλθε εἰς συνάντησίν τῆς. Τὸν κύτταξε μὲ ταχὺ βλέμμα, τῆς ἐφάνη σχεδὸν αὐθάδης ἀπὸ ὁμορφιά, ἀμεριμνησία καὶ καλὴν διάθεσιν.

— Τί κάνεις ἀγαπητῆ μου; τὴν ἠρώτησε μὲ φωνὴν χαϊδευτικὴν.

— Πολὺ καλὰ, εὐχαριστῶ ἀπῆντησε, δῆθεν ἀπασχολημένη εἰς τὸ νὰ κλείσῃ τὸ γράμμα τῆς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνήγγειλαν ὅτι τὸ πρόγευμα ἦτο ἕτοιμο καὶ οἱ δύο σύζυγοι διευνήθησαν πρὸς τὴν τραπεζαρία.

— Per Bacco! εἶπε ὁ κόμης ἐνῶ ἐκάθητο εἰς τὸ τραπέζι, χθὲς ἔεχασα νὰ προσκαλέσω κάποιον διὰ τὸ βράδυ.

— Διὰ μίαν φορὰν ἠμπορεῖς νὰ ὑποφέρῃς νὰ φάγωμε μόνον μας! δὲν θ' ἀποθάνῃς δι' αὐτὸ, — ἀπεκρίθη ἡ Δώρα μὲ τόνον φωνῆς, ὁ ὁποῖος ἤχησεν ἄσχημα εἰς τὸ αὐτὸ τοῦ Λέλο.

— Ἀλλὰ δὲν φοβοῦμαι μήπως εἴμεθα μόνον, ἀπεκρίθη μειδιῶν. Μόνον δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ βλέπω τόσο θέσιν κενὴν εἰς τὸ τραπέζι.

— Ἐὰν τὸ ἐγνώριζα θὰ ἔφερα τὸν Περέτη. Τὸν συνήντησα σήμερα τὸ πρωῒ.

— Τί σοῦ εἶπε ἐνδιαφέρον;

— Ἀπολύτως τίποτα.

— Θὰ ἦτο βέβαια ἐκπληκτικὸς, ἐὰν σὲ ἀκουε. Ἦτο πολὺς κόσμος εἰς τὸ Corso;

— Μισὴ δωδεκάδα νέοι ἠλίθιοι.

— Ἄ ἀλλὰ... εἶσαι χαριτωμένη σήμερα! Μήπως τὸ βαρόμετρον εἶνε πρὸς τὴν καταιγίδα;

— Γιὰ μένα ἴσως! ἀπεκρίθη ἡ κόμησσα, γελῶσα νευρικὰ.

Ὁ Sant Anna ἐκύτταξε τὴν γυναῖκα τοῦ μὲ κάποιαν ἐκπληξίν. Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ τοῦ τὴν ἔβλεπε μὲ κακὴν διάθεσιν καὶ νευρικὴν. Ἡ Δώρα ἡ ὁποία ἦτο ἀνίκανος νὰ προσποιηθῇ παρεφέρθη, βλέπουσα ὁμοῦ ὅτι διήγειρε τὴν περιέργειαν τοῦ συζύγου τῆς, καὶ φοβουμένη μήπως ἀρχίσει νὰ τὴν ἐρωτᾷ κατέβαλε μεγάλην προσπάθειαν διὰ νὰ ἠσυχάσῃ.

— Εἶδες τὰ ἄλογα; τὸν ἠρώτησε μὲ τὸ φυσικότερον ὕφος τῆς.

— Ναι, εἶνε πολὺ καλὰ... Ὁ Κασέλλη φαίνεται πῶς ἤθε ἓνα ζευγάρι θαυμάσια ἄλογα. Αὔριο πρέπει νὰ πάω νὰ τὰ ἴδω.

Ἄμα ἤρχισε ἡ ὁμιλία αὐτὴ ὁ Λέλο ἐλησμόνησεν ὅλα ἀκόμη καὶ τὴν κακὴν διάθεσιν τῆς συζύγου τοῦ καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ εὐθύμως.

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΪ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΡΡΩΣΤΗΣ

«Παιδιά μου, χαϊδεμένα, αγαπημένα, πού σας έθρεψα με τὸ καλλίτερον αἷμά μου, πού σας ἐνανούρισα με τραγούδια τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Σολωμοῦ, πού σας ἐστόλισα με τὴν ἀλουργίδα τοῦ ὠραίου μου κορμιού, πού σας ἐτίμησα με τὴν τιμὴν μου καὶ σας ἐδόξασα με τὴν δόξαν μου, παιδιά μου ἀχάριστα, ἀδικα, ἀκαρδα, γιατί μου ἀρνεῖσθε τὴν δύναμιν πού ἔχετε, γιατί με πληρώνετε με τόσην ἀπονιά;

Ἔσεῖς πού ἐχαρήκατε τόσα τώρα χρόνια ὕλες τῆς ἐξουσίας τῆς χαρῆς, ἐσεῖς πού εἴχετε γείνει οἱ κύριοι καὶ οἱ ἄρχοντες μου, ἐσεῖς πού ὑψωθήκατε ἕως τὰ ὕψη θρόνων εἰδώλων, γιατί δὲν θέλετε νὰ με βοηθήσετε νὰ ἀνακτήσω τὴν δύναμιν πού ἔχασα καὶ τὴν νεότητά καὶ τὴν ἐμμορφιά μου τὴν παλιὰ; Πῶς ἀρνεῖσθε εἰς ἕνα τρίτον, πού τὰ παιδιά μου, τὰ ἀδελφισσας, ἐκάλεσαν νὰ ἐργασθῆ μαζὶ σας, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν συνδρομὴν σας;

Μήπως καὶ σεῖς δὲν ἀνεγνωρίσατε ἀναγκαίαν τὴν ἐπέμβασίν του; Μήπως δὲν ἤυρατε μαζὶ μ' αὐτόν, ὅτι κάτι πρέπει νὰ ἀλλάξῃ καὶ νὰ διορθωθῆ ἀπὸ τὴν παλιὰν μέθοδον τῆς ὑγιεινῆς μου, ἀπὸ τὸν παλιὸν τρόπον, πού εἶχε κανονισθῆ ἡ ζωὴ μου;

Μήπως καὶ σεῖς δὲν ἤυρατε, ὅτι ὑπῆρχε πολλὴ σκουριά εἰς τὸν πολὺ παλαιὸν μηχανισμόν μου καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ριφθῆ νέον λάδι διὰ νὰ κινήται εὐκολώτερα καὶ νὰ ἀλλαχθοῦν οἱ ξεβιδωμένοι καὶ ἐξαρθρωμένοι τροχοὶ πού ἐσταματοῦσαν τὸν δρόμον μου καὶ με ἐκτρακυλοῦσαν εἰς κάποιους φοβεροὺς κρημνοὺς;

Καὶ ἀφοῦ ἀνεγνωρίσατε τὴν ἀνάγκην αὐτὴν καὶ ἀφοῦ δὲν σας παραπονέθηκα ἐγὼ ποτὲ γιὰ τὰ χάλια μου καὶ γιὰ τὴν πτώχεια μου καὶ γιὰ τὴν μαραμμένη μου ζωὴ, παρὰ σας ἀφῆκα, ὡς καὶ εἰς τὰ περασμένα, ὅλην μου τὴν ἐμπιστοσύνην, γιατί πετᾶτε τὴν τιμὴν καὶ τοὺς τίτλους πού σας ἔδωκα καὶ ξεσχίζετε με τὰ ἴδια σας χέρια τὸ συμφωνητικὸν μίαν ἱεράς παρακαταθήκης πού σας ἐμπιστεύθηκα τόσα τώρα γενεάς.

Γιατί γίνεσθε ἐπίορκοι εἰς τὴν ἀγάπην πού μου χρεωστεῖτε; Γιατί, ἐν ᾧ σας ἐπότισα με τὸ αἷμά μου, με ποτίζετε με τὴν χολὴν σας; Θέλετε λοιπὸν πραγματικῶς νὰ ἀποδείξετε ὅτι ἀντὶ ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐγὼ ἢ ἀρχόντισσα, με τοὺς παλαιούς μεγάλους προγόνους, ἀνέθρεψα μόνον ἐγωῖστὰς πολιτικούς; Καὶ τί σας ἐχρησίμευσε τότε ἡ ἀρχαία σοφία καὶ ἡ πα-

λιὰ μας ἱστορία, ὅταν ἀρνεῖσθε νὰ ἀκολουθῆτε τὰ διδάγματα τῆς;

Οἱ κίνδυνοι, πού με πολιορκοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τώρα, εἶνε μεγαλείτεροι ἀπὸ τοὺς κινδύνους πού ἐξάπλωναν τότε εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θηλάσσας οἱ ὑπερήφανοι στόλοι τῶν Περσῶν. Πού εἶνε λοιπὸν μεταξὺ ὧλων σας οἱ Ἄριστειδαί, πού ἀπεκέρχον καὶ ἐξώρισαν καὶ ἀδικησαν καὶ πού ἔχουν τὴν γενναιότητα νὰ τρέχουν εἰς βοήθειάν μου; Ὅλοι γιὰ μένα ἐμείνατε οἱ κλητοὶ καὶ ὅλοι οἱ ἐκλεκτοί. Καὶ ἔμωσ πού εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος θὰ εἰπῆ εἰς τὸν πολιτικὸν ἐχθρόν του—ἀφοῦ αἰωνίως θέλετε νὰ χωρίζεσθε εἰς φίλους καὶ ἐχθρούς—Ἰδοὺ τὸ χέρι μου, ἢ πεῖρά μου καὶ ἢ δύναμις. Μεταχειρίσου τα γιὰ τὸ καλὸ τῆς Πατρίδος;» Καὶ πού εἶνε ἀκόμη οἱ μεγάλοι καὶ οἱ γενναῖοι, πού θὰ ἐπανελάμβαναν τώρα τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο: «Πάταξον μὲν ἄκουσον δέ!» Καὶ μάλιστα, ἀφοῦ κανεὶς δὲν σας ἐπάταξε καὶ κανεὶς δὲν σας ἐπρόσβαλε καὶ κανεὶς δὲν σας ὕβρισεν».

Αὐτὰ ἠκούσθη νὰ λέγῃ εἰς ἕνα θρηνώδες μοιρολόι ἢ μεγάλη ἄρρωστη, ἢ πονεμένη καὶ πικραμένη καὶ ἐγκαταλειμμένη ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς, πού τὰ ἤθελε γενναῖα καὶ ὑπερήφανα καὶ περισσύτερον πιστὰ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς καὶ ἀφωσιωμένα εἰς τὴν στοργὴν τῆς, τὰ ὅποια σὰρξ ἀπὸ τὴν σάρκα τῆς καὶ ὅσπου ἀπὸ τὰ ὅσα τῆς, τὴν ἐγκαταλείπουν, τὴν ἀποκηρύττουν, τὴν ἀπαρνοῦνται.

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

JULIA WARD HOWE

Α'.

Ἡ Julia Ward Howe μία ἀπὸ τὰς πρώτας καὶ ἡρωικώτερας ἀγωνιστρίδας τοῦ φεμινισμού ἀπέθανε πρὸ δύο ἐβδομάδων εἰς Middletown, Rhode Island τὴν τελευταίαν τῆς κατοικίαν. Ἦτο τῆς αὐτῆς ἡλικίας μετὰ τὴν ἀποθανοῦσαν βασίλισσαν Βικτωρίαν τῆς Ἀγγλίας, γεννηθεῖσα τρεῖς ἡμέρας ἀργότερα ἀπὸ αὐτὴν εἰς τὰς 27 Μαΐου τοῦ 1819.

Καὶ ἐνῶ ἡ Βικτωρία ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διότι ἐγεννήθη κοντὰ εἰς ἕνα δοξασιμένον θρόνον, ἐβασίλευεν ἔμωσ καὶ ἡ Ἀμερικανὴ φεμινίστρια εἰς τὰς ψυχὰς ὧλων τῶν γυναικῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὧλων τῶν δυστυχῶν καὶ ἀπροστατευτῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων

ἠγωνίσθη μετὰ τὰς ἄλλας μεγάλας γυναῖκας τῆς ἐποχῆς τῆς, τὴν Lucie Stone, τὴν Cady Stanton τὴν Susane Antony. Ὁ ἰδικὸς τῆς βασιλικὸς τίτλος ἦτο «the uncrowned Queen of the United States. Τὴν φιλολογικὴν τῆς ζωὴν ἄρχισε νεωτάτη με δημοσιεύσεις εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά. Δὲν ἤργησε δὲ νὰ ἐλευσῆ τὴν προσοχὴν τῆς ἐποχῆς τῆς διὰ τὸ θάρρος τῶν γνώμων τῆς καὶ διὰ τὴν καλλιέπειαν τοῦ ὕφους τῆς. Κόρη οἰκογενείας γνωστῆς, τοῦ διοικητοῦ τοῦ Rhode Island, συνδεδεμένη μετὰ τοὺς διαπρεπεστέρους πατριώτας Ἀμερικανούς, ὑπῆρξε πάντοτε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι κατέρριπταν τὸ Ἀμερικανικὸν γόητρον, εἴτε ἐκμεταλλεούμενοι καὶ βασανίζοντες τοὺς μαύρους, εἴτε ἐπιχειροῦντες πολέμους ἀδικίους καὶ καταθλιπτικούς.

Εἰς τὰ 1893, εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Γυναικῶν τοῦ Σικάγου, ἐγνώρισαν τὴν κ. Julia Ward Howe. Ἦτο τότε γραῖα ἐβδομηντα τεσσάρων ἐτῶν καὶ δι' ἰδιαιτέρων προσκλήσεων καὶ εἰς τὴν μεγαλητέραν αἴθουσαν τοῦ Σικάγου ἐγένινεν ἡ ὁμιλία τῆς. Ἀκροαταὶ τῆς δὲν ἦσαν πλέον γυναῖκες μόνον. Ὅλοι οἱ σημαίνοντες ἄνδρες, ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι, ὅλοι οἱ σοφοὶ εἶχαν συναθροισθῆ διὰ νὰ ἀκούσουν τὰ ὠραῖα τῆς λόγια, διὰ νὰ χειροκροτήσουν καὶ εἰς τὸ βαθύ τῆς ἀκόμη γῆρας τὴν δοξασιμένην ῥήτορα, τὴν στεφανωμένην ἀπὸ ἄνθη πού ἐφύτρωσαν ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας τῆς ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος βασίλισσαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Μετὰ τὴν σκουφέτα τῆς τὴν λευκὴν καὶ μετὰ τὸ ἐπίσημόν τῆς ἔνδυμα τὸ πολὺ φιλόκαλον, μετὰ φωνὴν ἀδύνατην, — εἶχε μόλις ἀναρρώσει ἀπὸ σοβαρὰν ἀσθένειαν, — ἡ γραῖα κυρία μόλις ἐφάνη εἰς τὸ βῆμα ἔγινε δεκτὴ μετὰ βροχὴν ἀπὸ χειροκροτήματα.

Ὁμιλήσασθαι μίαν περίπου ὥραν, χωρὶς συμειώσεις, χωρὶς νὰ σταθῆ, καὶ ἐδιηγῆται τοὺς ἀγῶνας τῶν πρωταγωνιστριῶν τοῦ γυναικείου ζητήματος καὶ ἐξῆρε τὸ ἔργον τῶν ἄλλων, τὸ ὅποσον ἦτο καὶ ἰδικόν τῆς. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ παρέλασις ἀπ' ἐμπρός τῆς, ὡμοίαζε μετὰ ἀληθινὸν βασιλικὸν χειροφίλημα.

Κανεὶς δὲν εἶχε μείνει πού νὰ μὴν ἐθεώρησε τιμὴν του νὰ φιλήσῃ τὸ ρυτιδωμένον χέρι, πού εἶχε κρατήσῃ τόσα χρόνια μετὰ τὴν δύναμιν τὴν σημαίαν τῆς προσόδου καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπὲρ τῆς δουλευούσης ἀκόμη εἰς τὰς προλήψεις γυναικῶν, ὑπὲρ τῆς ὑποδούλου ἀνθρωπότητος.

Η Κ. ΕΔΙΘ ΓΚΩΤΙΕ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ

Ὅτι δὲν κατώρθωσεν ἡ Georges Sand ὡς μεγάλη μυθιστοριογράφος τὸ κατώρθωσεν ἡ κόρη τοῦ Θεοφίλου Γκωτιέ, μίαν παλαιὰς δόξης τῶν Γαλλικῶν Γραμμάτων.

Ἡ κ. Ἐδιθ Γκωτιέ, μυθιστοριογράφος καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὰς ἐπιφανεῖς τῆς Γαλλίας ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας Γκογκουρ. Εἶναι ἡ πρώτη κυρία ἢ ὁποία ἔτυχε τῆς τιμῆς αὐτῆς, ὅχι διότι εἶναι ἀνωτέρα ἄλλων παλαιότερων, ἀλλὰ διότι βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον αἰ γυναικὲς εὐκολώτερα κατακτοῦν ἔδαφος καὶ κρίνοντα σήμερον ἀσυγκρίτως δικαιοτέρα καὶ χωρὶς ἀμεροληψίαν ἀπὸ τοὺς ἄνδρας.

Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ Ἀκαδημία Goncourt εἶναι πολὺ πλέον καθαρῶς φιλολογικὴ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Σαράντα καὶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς ἔχουν περισσότερον κύρος ἀπὸ τῆς ἄλλης.

Τὸ εὐχάριστον εἶναι ὅτι ὅλη ἡ φιλολογικὴ Γαλλία καὶ ὅλη ἡ Γαλλία ὅπου διαβάσει καὶ ἀκολουθεῖ τὴν πνευματικὴν κίνησιν ἐδέχθη με ἐνθουσιασμόν τὴν ἐκλογὴν τῆς κ. Γκωτιέ, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε συμπόσιον φιλολογικὸν ὧλων τῶν ἐταίρων τῆς Ἀκαδημίας.

Εἰς τὸ συμπόσιον αὐτὸ ἐγένιναν ὠραῖα πρόψεις ἐκ μέρους τῶν ὑποδεχθέντων εἰς τὸ σῶμα τῶν τῆς κ. Ἐδιθ Γκωτιέ, ἢ ὁποία ἀπήντησε μετὰ πολλὴν συγκίνησιν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν τέχνην καὶ καλλιέπειαν, ἢ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν συγγραφῆα τῶν ὠραίων καὶ ἐκλεκτῶν ἔργων.

Ἡ κ. Ἐδιθ Γκωτιέ ἐγεννήθη συγγραφεύς, κληρονόμος τοῦ μεγάλου πατρικοῦ τῆς ταλάντου. Φυσικὸν ἦτο εἰς τὴν φιλολογικὴν ἀτμοσφαιραν ὅπου ἀνετράφη καὶ ἐμεγάλωσε νὰ ἐξεδηλώθῃ ἀπὸ τὰ παιδικὰ τῆς ἀκόμη χρόνια ἢ ἔκτακτος ἰδιοφυΐα τῆς.

Ἀνάλυσιν τοῦ φιλολογικοῦ ἔργου τῆς νέας Ἀκαδημαϊκῆς θὰ κάμωμεν εἰς τὸ ἄλλο τεῦχος τῆς «Ἐφημ. τῶν Κυριῶν».

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Τὸ δεκαπενθήμερον αὐτὸ μᾶς ἔδωκε πολλὰς συγκινήσεις, μᾶς ἔκαμε νὰ αἰσθανθῶμεν πολλὰς ἀπογοητεύσεις καὶ πολλὰς ἐλπίδας. Κυβέρνησιν ἐκλήθη νὰ σχηματίσῃ ὁ κ. Βενιζέλος, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπεποιήθησαν τὸν σχηματισμὸν αὐτῆς ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν συναδέλφων τοῦ κ. Βενιζέλου ὑπῆρξεν ἀρίστη. Οἱ κ. Α. Κορομηλάς, ὡς ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, Ρέπουλης τῶν Ἐσωτερικῶν, Δημητρακόπουλος τῆς Δικαιοσύνης καὶ Ἀλεξανδρῆς τῆς Παι-

δείας. Ο κ. Έμ. Μπενάκης δὲν ἔχει ὀρκισθῆ, διότι δὲν εἶχεν ἐπικυρωθῆ ὁ νόμος τῆς προγενεστερᾶς Βουλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Βιομηχανίας.

Ο κ. Βενιζέλος ἂν καὶ δὲν εἶχε πλειονοψηφίαν εἰς τὴν Βουλὴν ἀπεδέχθη ὅμως τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὴν ρητὴν δήλωσιν τοῦ κ. Θεοτόκη, ὅτι τὸ ὑπ' αὐτὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ πολυπληθέστερον, θὰ ὑπεστήριζε τὴν Κυβέρνησιν.

Δυστυχῶς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡ Βουλῆς ἔδειξε διαθέσεις κωλυσιεργίας, κατὰ τὸ παλαιὸν σύστημα. Περὶ μίαν λέξιν καὶ ἓνα τύπον συνήπτετο ἀγῶν πολυλογίας, ὁ ὁποῖος ἠμπόδιζε πᾶσαν σοβαρὰν καὶ ἀνταξίαν τῶν περιστάσεων ἐργασίαν τοῦ σώματος. Ἡ μερὶς τῶν Συντακτικῶν ἰδίως ἐνόησε μὲ κάθε τρόπον νὰ ἐπικρατήσῃ, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς συνεπείας τῆς ἐθνικῆς μας καταστάσεως, εἰς στιγμὰς τὸσον κρίσιμους.

Ο κ. Βενιζέλος ἀντελήφθη ὅτι μὲ τοιαύτην Βουλὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ φέρῃ ποτὲ εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς Ἀναθεωρήσεως τοῦ συντάγματος, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ εἶχε δεχθῆ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν. Ἐθεσε λοιπὸν ζήτημα ἐμπιστοσύνης ἀνεπιφυλάκτου, ἐκ μέρους τοῦλάχιστον ἐκείνου τοῦ πολιτικοῦ κόμματος, τὸ ὁποῖον τὸν εἶχον ὑποδείξει εἰς τὸν Ἄνακτα καὶ τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποσχεθῆ ἀυθορμήτως τὴν ὑποστήριξίν του.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ὁ κ. Βενιζέλος ἔθεσε τὸ ζήτημα τῆς ἐμπιστοσύνης ἐξακαρατηρήθη αὐθαίρετος διότι δὲν περιεβάλλετο μὲ τὰς τυπικὰς φρασεολογίας καὶ τὴν διπλωματικὴν ἀντιμετώπισην τῆς Βουλῆς αἱ ἀδύνατοι κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σθένος καὶ τὸν χαρακτήρα Κυβερνήσεως. Ἡ ψήφος λοιπὸν ἐμπιστοσύνης ἐδόθη, ἀλλὰ μὲ ἐπιφύλαξιν. καὶ ὁ κ. Βενιζέλος ὑπέβαλε παραίτησιν, ἣν δὲν ἐδέχθη ὁ βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησε νὰ διαλύσῃ Βουλὴν, ἣ ὁποία ὡς ἐκ τῶν ἀπερίων ἑτερογενῶν στοιχείων τῆς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐργασθῆ καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς Ἀναθεωρήσεως.

Εἰς τὴν συζήτησιν τὴν προκληθεῖσαν κατὰ τὴν τελευταίαν ψηφοφορίαν τῆς Βουλῆς εἰς βουλευτῆς ὁ κ. Πολυγεωργίου, νεόκλητος καὶ αὐτὸς ὡμίλησε μὲ δύναμιν ἀνταξίαν τοῦ ἀντιπάλου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνετο. Καὶ ἦτο φυσικόν, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴν μεγάλην Κρήτην καὶ ἔχει ἀναπνεύσει τὸν δυνατὸν ἀέρα τῶν Λευκῶν Ὀρέων, ἀέρα ὁ ὁποῖος δημιουργεῖ ἄνδρας ἤρωϊκοὺς, ὄχι μόνον εἰς τὰ ὄπλα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Τὸ Διάταγμα τῆς διαλύσεως ὁρίζει ὡς ἡμέραν ἐκλογῶν Διπλῆς Βουλῆς τὴν 28ην Νοεμβρίου, ὡς ἡμέραν δὲ ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς τὴν 8ην Ἰανουαρίου 1911.

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Ἡ Πρόοδος τὸ γνωστὸν σωματεῖον τὸ ὁποῖον εὐεργετῆ τὸσον γυναικείον κόσμον διὰ τῆς ἐκποικίσεως ἐργασιῶν καὶ κάθε εἶδος καλλιτεχνιμάτων, ἀπὸ Α' Σ)δρίου μετεκομίσθη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος παραπλευρῶς τοῦ Βιβλιοπωλείου Ἐλευθερουδάκη. Ἐκεῖ ἐξακολουθεῖ ὡς καὶ πρὶν τὰς ἐργασίας του, δεχόμενον καὶ τὰ πρὸς πώλησιν ἔργα καὶ τὰς ἀγοραστρίας.

Ἡ Πρόοδος δὲν θὰ ἔχη τὸ ἔτος τοῦτο πωλητρίαν κυρίας. Φαίνεται ὅτι αἱ ἀγοραστρίαι ἐδειλιούσαν νὰ ἀποτανοῦν εἰς γνωστὰς κυρίας τῶν Ἀθηνῶν ἢ καὶ νὰ συζητήσουν ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν πωλουμένων εἰδῶν. Προσελήφθη λοιπὸν κυρία κατάλληλος καὶ διὰ τὸ περιποιητικὸν καὶ προσήγες ὕψος τῆς καὶ διὰ τὴν εἰδικότητά τῆς εἰς τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας αὐτῆς καὶ διὰ τὴν προθυμίαν τῆς νὰ ἰκανοποιῇ πᾶσαν ἀπαιτήσιν τῶν κυριῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ εὐρίσκουν τὴν Πρόοδον εἰς τὸν δρόμον των, ὅταν πηγαίνουν εἰς τὰ μαγαζιά καὶ θὰ προτιμῶν νὰ ζητοῦν ἐκεῖ τὰς προμηθεῖαι των, ὅπου καὶ τιμὰς θὰ εὐρίσκουν εὐθηνότερας καὶ εὐεργεσίας θὰ παρέχουν πρὸς τὰς ἐργαζομένας καὶ ἐκπεσούσας οἰκονομικῶς κυρίας, αἱ ὁποῖαι ζητοῦν νὰ κερδίσουν ἀξιοπρεπῶς τὴν ζωὴν των, ἢ νὰ θρέψουν παιδιὰ ἀνήλικα καὶ γέροντας γονεῖς.

Ἡ Πρόεδρος τῆς Πρόοδου, ἡ γνωστὴ διὰ τὸν φαντατικὸν ζῆλόν τῆς ὑπὲρ τοῦ εὐεργετικῶν αὐτοῦ σωματείου, μελετᾷ νέας μεταρρυθμίσεις καὶ ἐπιδιώκει καὶ τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀκόμη χονδρικῶς ἐκποίησιν κεντημάτων, νταντελῶν καὶ ὄλων τῶν εἰδῶν τῆς κομφοτεχνίας καὶ πολυτελείας. Παρκαλοῦνται δὲ αἱ κυρίαι τοῦ ἐξωτερικοῦ, αἱ δυνάμεναι νὰ ἀναλάβουν τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς, νὰ εὐαρεστηθοῦν νὰ ἀποτανοῦν πρὸς αὐτὴν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν κ. Ἄντων Παπαδοπούλου, Προέδρου τῆς Πρόοδου. Πλατεῖα Συντάγματος. Ἀθήνας.

Εἰς τὸ παρελθὸν τεῦχος ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τυπογράφου ἀπροσεξίαν, τὸ ὄνομα τῆς δος Κοτοπούλη ὑπὸ τὴν γελοιογραφίαν τῆς κ. Κυβέλης ὡς καὶ τὸ ὄνομα Ἑλλινικῆς, ἀντὶ Ἑλλοινλ, τῆς Ἀγγλίδος Ἀλπινιστρίδας.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὰ θερινὰ θεάτρα τελειώνουν τὰς παραστάσεις των μὲ εὐεργετικὰς, τὰς ὁποίας ἐλάχιστα εὐνοεῖ ὁ καιρὸς. Ἡ τιμητικὴ τοῦ κ. Φύρστ μὲ τὸν Σαμφὸν ἀνεβλήθη. Ἡ κ. Κυβέλη ἔφυγεν ἤδη εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὁ κ. Φύρστ θὰ τὴν ἀκολουθήσῃ εἰς Κάϊρον μὲ τὴν κ. Νίκα, ἡ δὲ Κοτοπούλη φεύγει διὰ Πάτρας καὶ ἀπ' ἐκεῖ διὰ Κωνσταντινούπολιν ὅπου θὰ παίξῃ ὄλον τὸν χειμῶνα.

Τὸ Δημοτικὸν Θέατρον ἔκαμε ἐορτὴν τῶν ἐγκαινίων του μὲ ἐκλεκτὸν πρόγραμμα. Ἐπαίχθη ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν μελόδραμα μία πρᾶξις τοῦ Ριγολέτου εἰς τὴν ὁποίαν παρετηρήθη ἡ διαφορά τῆς ἐντυπώσεως, τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὴν πρώτην δοθεῖσαν πρὸ ἑνὸς ἔτους εἰς τὸ ἴδιον Θέατρον τῆς Διδούς τοῦ κ. Λαυράγκα.

Οἱ Ἕλληνες ἠθοποιοὶ ἔγιναν πλέον ἐντελῶς κύριοι τῆς σκηνῆς. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐπίασαν τέλεια, ὑπὸ ἔσφιιν δὲ φωνῆς καὶ μουσικῆς εἶναι ἀξιοὶ θαυμασμοῦ Φωναὶ μεγάλα, γυμνασμένα, συμπαθέστατα, καὶ ἐκφραστικά. Ἀπὸ τὰς καλλιτέρας ποῦ ἔχομεν ὡς τώρα ἀκούσει εἰς τὰς Ἀθήνας. Μετὰ τὸν Ριγολέττον τὸ βραβευθὲν κουαρτέτο τῆς Μανδολινάτας ἐχειροκροτήθη ἐνθουσιωδῶς, ὅπως καὶ τὸ ἄσμα τῆς κ. Ξανθοπούλου, τῆ συνοδεία τοῦ συζύγου τῆς. Ὁ κ. Σαγιώρ ἀπήγγειλεν ἓνα μόνολογον ἰδικόν του καὶ ἀπὸ τὰ ἰδικὰ του βράσκα τῆς θερινῆς περιόδου. Ἐν γένει τὸ σύνολον ἐπιτυχέστατον, αἱ νέαι σκηνογραφίαι τοῦ Θεάτρου ὀρασιόταται καὶ ἡ κατασκευὴ των κομψή, εὐπαρουσίαστος, ἀνετος καὶ εὐχάριστος. Τὸ Δημοτικὸν Θέατρον μᾶς ὑπόσχεται μίαν ποικίλην χειμερινὴν περίοδον,

ἡ ὁποία κάμνει τὴν τακτικὴν ἐναρξίν τῆς μὲ τὸν γνωστὸν θίασον Λομπέρδο. Θὰ προγηθῆ αὐτοῦ ὁ γνωστὸς μαγνητιστὴς Leblanc μὲ τὸν θαυμασίον σιητὴν του, τὴν Σουλτάναν, ἡ ὁποία ἂν δὲν βασιλεύῃ ὡς ἡ ἀληθινὴ Σουλτάναν, εἰσχωρεῖ ὅμως εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων ὅπως ὀλίγα ἀπὸ τὰς ἀνεγνωρισμένους τοῦ κόσμου νοομάνται.

ΒΙΒΛΙΑ

Ἱστορία τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ὁ κ. Κ. Ζησιῦ ὁ γνωστὸς λάτρης τοῦ ἀρχαίου κάλλους καὶ ἀκούρατος μελετητὴς τῆς ἀρχαίας ζωῆς ἐδημοσίευσεν ὡραῖον βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορία τῶν Καλῶν Τεχνῶν». Εἶναι ἀκριβῶς τὸ βιβλίον, ὅπου ἔλειπεν εἰς τὴν γλώσσῃ μας, ἐνῶ ὑπάρχει εἰς ὅλας τὰς ἄλλας γλώσσας. Καὶ τὸ βιβλίον ὅπου ἔλειπεν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα μας καὶ ἀπὸ κάθε Ἑλληνικὸν σπιτί καὶ ἀπὸ κάθε Ἑλληνα ἐπισκέπτην τῶν θαυμασιῶν μας ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν.

Ἐγγραφή μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τὸν Ἑλληνα λόγιον καὶ μὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν λατρείαν του πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀρασιότητα, εἶτε εἰς μάρμαρα ἢ πίνακας εἶναι ἀποτυπωμένη αὐτὴ, εἶτε εἰς στίχους τοῦ ἱμῆρου καὶ τοῦ Σοφοκλέους.

Ἡ περιεκτικὴ τὴν ὁποῖαν ἀναδημοσιεύομεν σήμερον περὶ τοῦ Παρθενῶνος δίδει μίαν ιδέαν τοῦ ὕψους καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην φανατισμοῦ τοῦ κ. Ζησιῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει βάλλει ὅλην τὴν ὀραίαν του ψυχὴν μὲσα εἰς τὸ βιβλίον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἀναπληροῖ οὐσιωδέστατον κενόν, καὶ θὰ προσφέρει εἰς κάθε ἄνθρωπον ἀγαπῶντα τὸ ὀραῖον μεγάλας ὑπηρεσίας.

Τὸ ἔργον ἐκδοθὲν παρὰ τῆς Φιλεκπαίδευτικῆς Ἐταιρείας εἶναι τυπωμένον εἰς θαυσάσιον χαρτί καὶ μὲ ὀραίας εἰκόνας τῶν ὀρασιότερων καὶ ιστορικωτέρων καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας Τέχνης, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἰδικόν μας μουσεῖον, εἶτε εἰς ξένα. Τιμᾶται δὲ δρ. 2.70 ἂν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τριακοσίας περίπου σελίδας.

Ἱφιγένεια. Εἶναι πολὺς καιρὸς, τέσσαρες περίπου μῆνες ποῦ ἐξεδόθη καὶ εἰς βιβλίον ἢ μετάφρασις τῆς Ἱφιγενείας τοῦ Γκαίτε, τὴν ὁποῖαν ὅλοι μας ἐγνωρίσαμεν καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν Θέατρον, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰς παραστάσεις τῆς Νέας Σκηνῆς.

Διὰ μίαν τοιαύτην ἀριτοτεχνικὴν ἐργασίαν ὅταν καὶ ἂν γίνῃ λόγος δὲν εἶναι ποτὲ ἀργά. Διότι τὰ ὀραῖα ἔργα δὲν διαδίδονται μόνον τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐκδόσεώς των, ἀλλ' εἶναι πάντοτε νέα καὶ πάντοτε θαυμάζονται καὶ πάντοτε διαβάζονται ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς, ποῦ ἠμποροῦν νὰ ἐνόησιν καὶ νὰ τὰ ἐκτιμήσιν.

Καὶ δὲν ὀμιλῶ ἐδῶ διὰ τὸ ἔργον τοῦ Γκαίτε, οὔτε κρῖνω τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητοῦ. Ὁμιλῶ καθαρὰ διὰ τὸν μεταφραστὴν του κ. Κ. Χατζόπουλον, ὁ ὁποῖος ἔβαλε τὴν πνοὴν τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης μὲσα εἰς τὴν μετάφρασιν αὐτὴν μὲ τοὺς στίχους ποῦ μοιάζουν ὀραῖα ἀνάγλυφα ὅπως ἄλλως τε κάθε ἔργον τοῦ Ἑλληνοποιῆτοῦ εἶτε πρωτότυπον, εἶτε μεταφρασμένον.

Καὶ ἐνῶ διαβάζω τὴν Ἱφιγένειαν συλλογιζομαι πόσον ὀραῖα μεταφράσεις τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου ἠμποροῦσε νὰ μᾶς δώσῃ ὁ κ. Χατζόπουλος,

ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα ἰδικὰ του ἔργα. Καὶ εὐχομαι ὅπως αἱ διάφοροι ἐκδοτικαὶ μὲς εἰταιρίαι στραφοῦν πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν, ἂν ἀλήθεια θέλουσιν ἔχουν μεταφράσεις αἱ ὁποῖαι νὰ ἀμιλλῶνται μὲ τὴν Ἱφιγένειαν τοῦ κ. Κ. Χατζόπουλου.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ ΚΑΙ ΚΟΥΖΙΝΑ

Καρποὶ τῆς ἐποχῆς νέοι εἶναι τὰ κάστανα, τὰ ὁποῖα συνήθως πωλοῦνται βραστά ἢ ψητὰ εἰς τοὺς δρόμους. Δι' αὐτὸ καὶ τόσον ὀλίγον ἀσχολούμεθα εἰς τὴν εἰδικὴν κατασκευὴν των. Τὰ κάστανα εἶναι ἀπὸ τοὺς θρεπτικωτέρους καρπούς διότι περιέχουν ζάχαριν καὶ ἄμυλον. Εἶναι ὅμως καὶ δυσκολοχώνευτα διὰ τὰ ἀδύνατα ἰδίως στομάχια.

Εἶναι ἀπὸ τὰ ὀλίγα φρούτα ὅπου χρησιμεύουν καὶ ὡς φαγητὸν εἶτε ὡς ποურέ, εἶτε μὲ κρέας ὀλόκληρον. Ὡς ποурέ βράζονται ξεφλουδιζόμενα, ἂν εἶναι Κρητικὰ τὰ βράζουν ξεφλουδιζόμενα καὶ ἔπειτα ζυμώνονται ἢ περνοῦνται ἀπὸ τρυπητό. Λυώνετε ἔπειτα φρέσκο βούτυρο, τὰ ρίπτετε μέσα καὶ τὰ στριφογυρίζετε ὡς ποῦ νὰ τὸ πιοῦν. Ἐπειτα ἔχετε ζεστὸ γάλα καὶ τὸ χύνετε μέσα ἐνῶ τὰ ἀνακατώνετε, ὅπως τὰ συνειθισμένα ποурέ. Ἄν σὰς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ πιάτα, προσθέτετε καὶ ὀλίγη ζάχαριν. Τὰ στρώνετε εἰς τὴν πιατέλα καὶ ἐπάνω σερβίρετε ἢ κυνήγι ψητὸ τῆς ἐποχῆς, ἢ κοτόπουλα ψητὰ, ἢ γάλλο ἢ μεκατσοῦς. Τὰ σερβίρετε ἀκόμη καὶ μὲ αὐτὰ rochés, δηλ. βρασμένα εἰς νερὸ ἢ καὶ τηγανιτὰ ἢ καὶ ὀμελέτα. Εἶναι ἓνα ὀραῖο πιάτο προγεύματος.

Κάστανα ζαχαρωμένα. Πρωτίστως πρέπει νὰ εἶναι Κρητικὰ, ὥστε νὰ τὰ καθαρίσετε καὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν των φλοῦδι. Ἐπειτα βράζετε μίαν ὀκ. ζάχαριν, μίαν ὀκ. νερὸ καὶ μίαν ὀκ. κάστανα καὶ τὰ ἀφίνετε νὰ βράσουν. Ἄν ἴδῃτε ὅτι τὰ κάστανα δὲν ἔχουν βράσει ἐνῶ ἡ ζάχαριν δένει προσθέτετε ὀλίγο νερό. Ἄν βράσουν τὰ κάστανα πρὶν νὰ δέσῃ εντελῶς ἡ ζάχαριν, τὰ βγάξετε μὲ μίαν τρυπητὴ κουτάλα, ἀφίνετε τὴν ζάχαριν νὰ δέσῃ πολὺ, σχεδὸν μέχρι καραμελώματος καὶ μὲ τὸ σιρόπι αὐτὸ τὰ περιχύνετε. Τὰ ἀφίνετε 24 ὄρας, τὴν ἐπαύριον βγάξετε τὰ κάστανα, δένετε ἀκόμη περισσότερο τὴν ζάχαριν, τὴν ξαναχύνετε ἐπάνω των καὶ τὰ ἀφίνετε νὰ ξεραθοῦν. Ἄν θέλετε τὰ τυλίσετε μέσα σὲ χαρτί ἀσημένιο καὶ γίνονται ἀπαράλλακτα μὲ τοῦ ζαχαροπλαστέου.

Κάστανα μὲ κρέας. Ἐτοιμάζετε τὸ κρέας ὅπως συνήθως, κοκκινίζοντας μὲ τὸ βούτυρο. Ἐχετε λευκάνει καὶ καθαρίσει τὰ κάστανα. Τὰ ρίπτετε νὰ μυρίσουν μὲ δύο τρεῖς γύρους καὶ ἔπειτα προσθέτετε ζουμί κρέατος νὰ σιγοβράσουν. Τὰ κάστανα δὲν θέλουσιν ντομάτα. Μᾶλλον ὀλίγη ζάχαριν σερβίρετε εἰς τὸ μέσον τὰ κάστανα εἰς πύργον καὶ γύρω γύρω τῆς φέτες τὸ κρέας. Ἐὰν θέλετε κάμνετε μίαν σάλτσα bechamel μὲ γάλα, φάρινα καὶ φρέσκο βούτυρο καὶ τὰ σκεπάζετε.

Κάστανα πάδα. Κάμνετε ζύμη μὲ 100 δρ. φρέσκο βούτυρο ποῦ τὸ λυώνετε καὶ ἀνακατώνετε ὀλίγο. Χωριστὰ κτυπάτε 3 αὐγά, 2 ὀλόκληρα καὶ ἓνα κρόκον, προσθέτετε 100 δρ. ζάχαριν φιλοκοπανισμένη καὶ μισὸ φλυτζάνι γάλα καὶ ὀλίγο φλοῦδα λεμονιοῦ τριμμένο. Ἀνακατώνετε ὅλα μαζί καὶ προσθέτετε καὶ 100 δρ. φάρινα, ἢ μᾶλλον τόση ὥστε νὰ γίνεταί μίαν ζύμη ὄχι πολὺ πυκνὴ. Βουτυρώνετε μίαν φόρμα ἢ ἓνα σαγανάκι, ἢ ἓνα τσιγαρόχαρτο καὶ στρώνετε μ.

αυτό το σαγάνι σας, χύνετε μέσα τήν ζύμην. Τήν στρώνετε καλά και τήν στέλλετε στό φούρνο Πρίν νά ψηθῆ έντελώς ἔχετε ἔτοιμο τὸ πουρέ σας τὰ κά-
στανα εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως βάζετε και φιλή ζάχαρι ἀκετή, και τὸ στρώνετε ἐπάνω στήν πάστα και τὸ βάζετε στό φούρνο γιά ὀλίγα λεπτά. *Αν θέλετε ἔπειτα τὸ γλασάρετε και τὸ χωρίζετε εἰς κομμάτια.

ΠΡΟΣ ΤΑΣ κ. κ.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑΣ ΜΑΣ

Παρακαλοῦνται ὅσαι ἐκ τῶν κ. κ. ἀναγνωστριῶν μας καθυστεροῦν ἀκόμη τήν ἐγγραφήν των ἢ νά πληρώσουν αὐτήν εἰς τοὺς κατά τόπους ἀνταποκριτάς μας, ἢ νά τήν ἀποστείλουν εἰς τὸ γραφεῖον μας διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, χωρίς ἀναβολήν.

ΚΥΡΙΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙ' ΕΡΓΑΤΙΑΣ

Εἰς τὸ κατάστημα τῆς Οἰκοκυρικῆς και Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς ὁδὸς Ὀμήρου 24, λειτουργεῖ κάθε Κυριακὴν ἀπὸ τὰς 9—12 π. μ. τὸ Κυριακὸν Σχολεῖον δι' ἀμαθεῖς ἐργα-
τιδας και ὑπηρετριάς.

Ἐρεὺς ἐξηγεῖ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας διδάσκεται δὲ ἀνάγνωσις, γραφή και ἀριθμη-
τική, ὡς και τὰ καθήκοντα τῆς γυναικῆς εἰς τήν οἰκογένειαν, τήν κοινωνίαν και τήν πα-
τρίδα. Αἱ ἔχουσαι ἀμαθεῖς ὑπηρετριάς δύναν-
ται νά τὰς στέλλουν εἰς τὸ Κυριακὸν Σχο-
λεῖον πρὸς μόρφωσιν.

Ἐπίσης τὰς Κυριακάς δανείζονται βιβλία ἀπὸ τήν λαϊκὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς πρὸς τὰς ἐργατιδας ἐργοστασίων, ὡς και πρὸς κάθε γυναῖκα ἢ κόρην, ἐπιθυμοῦσαν νά περνᾷ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς της μὲ τήν συντροφίαν
τερπνῶν και διδακτικῶν βιβλίων.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Εἰς τήν Ἐπαγγελματικὴν και Οἰκοκυρικὴν Σχολὴν Ὀδὸς Ὀμήρου 24 κατασκευάζονται ὠραῖα ἀσπρόρουχα διὰ προΐκας, βαπτιστικά, ὡς και ὑποκάμισα ἀνδρική εἰς τιμὰς πολὺ λο-
γικὰς. Κατασκευάζονται ἐπίσης ἀνθη τεχνητά, φυσικώτατα, ἐφάμιλλα τῶν Εὐρωπαϊκῶν. Σι-
δερόνονται ὑποκάμισα ἀνδρική, φωκόλ, ὡς και λεπτὰ μπατιστένια εἶδη. Δύο μεγάλα τμή-
ματα κατασκευάζουν φορέματα και ἐπανωφό-
ρια. Εἰς τὸ μάθημα τῆς μαγειρικῆς ἐκτελοῦν-
ται παραγγελίαι ἐλλεικτῶν φαγητῶν και γλυ-
κισμάτων διὰ γεύματα ἐπίσημα, ἀνά πᾶσαν
Τρίτην και Παρασκευὴν. Ὅλα εἰς τιμὰς λο-
γικὰς.

ΥΨΑΝΤΗΡΙΟΝ ΔΡΑΜΗΤΙΝΟΥ

Ὀδὸς Φιλελλήνων (Ἀπέναντι Ἀγγλικανικῆς
Ἐκκλησίας)

Ἐκποιεῖ εἰς τιμὰς ἀπιστεύτως εὐθηνὰς σα-
τακροῦτες διὰ φορέματα τῆς ἀνοίξεως, φουλα-
ράκια ἄσπρα και χρωματιστὰ ἀπὸ **δύο** δραχ.
και ἄνω τὸν πῆχυν. Ταφτάδες διὰ μισοφορία,
σάρπες, μαντυλάκια. Καὶ δύο μύστρες πολυ-
τελέστατες εἰς τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς των.

ΚΟΡΗ γνωρίζουσα τήν Ἀγγλικὴν, δυναμέ-
νη δὲ νά βοηθῆ εἰς τήν ραπτικὴν και νά συνο-
δεύῃ μικρὰ εἰς τὸν περίπατον ζητεῖ θέσιν εἰς
οἰκογένειαν. Συνιστᾶται θερμώτατα ἀπὸ ἡμᾶς.

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ νηπιαγωγὸς ἀναλαμβάνει τήν
προγύμνασιν μικρῶν και συνοδεύει αὐτὰ εἰς
περίπατον. Πληροφορίαι παρ' ἡμῶν.

ΓΑΛΑΚΤΟΥΧΟΝ ΑΛΕΥΡΟΝ ΝΕΣΤΛΕ

**ΤΕΛΕΙΑ ΤΡΟΦΗ ΔΙΑ
ΤΑ ΒΡΕΦΗ, ΑΝΑΡΡΟΝΥΑΣ ΚΑΙ ΓΕΡΟΝΤΑΣ
ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ ΚΑΛΙΤΕΡΟΝ ΕΛΒΕΤΙΚΟΝ ΓΑΛΑ**

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ φαρμακεία και φαρμακευπορεῖα.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ Δεσφ τήν Ἑλλάδα και Κρήτην.

ΚΟΣ ΕΥΓ. ΠΛΟΚ ΑΘΗΝΑΙ